

СВАБОДА

21 ліпеня 1995 г.

№29

Кошт свободны

Год заснавання 1902

Выходзіць з 1990

Галоўны рэдактар Ігар Германчук
Заснавальнік Павал Жук
Выдавец „Газета СВАБОДА, Ltd.“

Наклад 93 000

Адрес рэдакцыі:
220088, Менск, вул. Іванаўская, 56

Тэл./факс 36-24-41

Да чытачоў

Атрымаўшы мінулы нумар СВАБОДЫ, чытачы газеты са зьдзіўленнем прачыталі: “у Менску знаходзіцца прэзідэнт Украіны Леанід Кучма”. Тым часам штодзённыя газеты паведамляюць, што візіт адкладзены. У чым справа?

Мусім прызнаць: мы дапусцілі прыкрую памылку. Проблема ў тым, што падрыхтоўка газеты даводзіцца завяршаць за 36 гадзін да таго, як яна пабачыць съвет. Друкуючы СВАБОДУ ў Воршы, мы страчваем у апаратыўнасці цэлья суткі, у параўнанні з тымі газэтамі, якія выпускаюцца ў менскім Доме друку, адкуль, як вядома, улады нас выставілі. Аднак нават у гэтым рэжыме мы імкнемся працаўца так, каб у газэце заўсёды была сувежая, самая апошняя інфармацыя.

За гадзіну да таго, як самалёт Кучмы павінен быў (згодна праграме візіту) прыземліцца ў менскім аэрапорце, з Кіева прыйшло паведамленне, што візіт адкладваецца. Ганаровая варта і лімузіны вярнуліся з аэрапорту ў горад. На гэты момант увесь наклад СВАБОДЫ ўжо быў надрукаваны. Безумоўна, можна было пусціці газету пад нож. Але для нас гэта быў бі каласальныя фінансавыя страты. Выпусціўшы нумар да чытачоў, мы згадзіліся панесці маральныя страты. Надалей будзем старацца кампенсаваць іх.

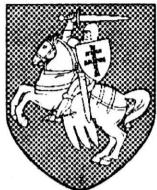
І яшчэ адно пытанне задаюць нам чытачы: калі СВАБОДА пачне выходзіць два разы на тыдзень? Проблема зноў жа з друкарні. У Беларускім Доме друку машыны прастойваюць, людзям німа працы, але СВАБОДУ туды па-ранейшаму не пускаюць. Друкарні ў іншых гарадох таксама адмаўляюцца. І ўсё ж рэдакцыя спадзяеца, што да 1 верасьня ўдасца знайсці магчымасць, каб выпускаць два нумары на тыдзень. Напрыканцы года мы плануем выходзіць часцей, каб скампенсаваць сваім падпісчыкам агульную колъкасць нумароў.

Рэдакцыя СВАБОДЫ

Свята ля “Максімавай крыніцы”

27 ліпеня аб 11 гадзіне ў в. Ракуцёўшчына Маладечанскага раёну адбудзеца свята пазії для прыхільнікаў творчасці М. Багдановіча і ўсіх аматараў адпачынку на сувежым паветры. Праезд электрацягніком “Менск—Маладечна” да станцыі Уша.

Літаратурны музей Максіма Багдановіча

За год прэзідэнцтва даходы насельніцтва зменшыліся на трэць

Міністэрства статыстыкі і аналізу падвяло вынікі працы народнай гаспадаркі Беларусі за студзень—чэрвень 1995 года

Асноўны паказнік разьвіцця краіны — валавы ўнутраны працтвут — зменшыўся за шэсць месяцаў на 12 працэнтаў. Вытворчасць прамысловай прадукцыі павялічыла толькі трэць прадпрыемстваў, астатнія яе памен-

шылі. Аднак нават тое, што выраблена, у значнай ступені нікому не патрэбнае, бо ляжыць мёртвым грузам на складах і ў запасынках. Гэта пачвярдждае лічба рознічнага тавараўзвароту, які ў чэрвені 1995 г. у парашынні з чэрвенем мінулага года склаў усяго 64%.

Калі прамысловасць свае станкі і трактары яшчэ неяк вырабляе, то у вытворчасці тавараў народнага спажывання поўны правал, які відавочна можна назваць катастрофічным. У нехарчовых таварах падзенне перавышае 41%, а па таварах лёгкай прамысловасці чэрвеньскі ўзровень вытворчасці склаў усяго 40,7% ад леташняга.

На менш красамоўныя лічбы ілюструюць увод у дзеяньне жылых дамоў. За паўгодзіду 1995 г. гэты паказнік зменшыўся ў два разы ў параўнанні з адпаведным перыядам 1994 г., а калі параўноўваць чэрвеньскія лічбы, то амаль утрай. Пэўна, улады вырашаюць жыльлёвую праблему нетрадыцыйным спосабам — не будоўляй кватэр, а памяншэннем колькасці насельніцтва, што і адбываецца на Беларусі ў апошнія два гады.

Капіталаўкладанні — паказнік, які традыцыйна дэмантруе пэрспэктыўнасць і жыцьця

цяздольнасць эканомікі — упалі за паўгодзіду на 20%, а ў чэрвені на 42% ад леташняга кебічайска-застойнага ўзроўню. Дарэчы, у бюджет цяпер паступае толькі трох больш за палову запланаваных даходаў. Таму можна адназначна гарантуваць, што затрымкі з зарплатай будуть працягвацца і надалей, альбо дзяржаве давядзеца надрукаваць пустыя грошы, што выкліча інфляцыйны выбух.

Натуральная, што ўсе гэтыя “бліскучыя дасягненыні” ня могуць не адбіцца на ўзроўні жыцьця Беларусі. Рэальныя грашовыя даходы насельніцтва скараціліся больш чым на трэць (66,1% ад чэрвеня мінулага года). Цяжка сказаць, ці нікней гэта калена, але можна ўспомніць, як, стаўшы прэзідэнтам, Лукашэнка абяцаў праводзіць рэформы без зыніжэння ўзроўню жыцьця. Пра “рэформы” красамоўна гаворыць яшчэ адна лічба: прадпрыемствы з дзяржайнай формай уласнасці ў 1994 годзе было 77%, цяпер — 75,5. Зменаў ніякіх.

Так што атрымалася дакладна наадварот: зыніжэнне ўзроўню жыцьця — ёсьць, рэформа — няма.

Віталь ЦЫГАНКОУ

Украіна пакуль ня
хоча ў нашу “зону”
стар.2

Колькі каштуе ісламізацыя Беларусі?
стар.2

Алег Грусьдзіловіч.
Думкі пад дыктойку прэзідэнта.
стар.4

Выбары-95: хто і як
галасаваў. Вынікі
сацыялагічнага
даследавання.
стар.5

Агляд пэнсійных
сістэм у краінах
Эўропы.
стар.6

Там, дзе прадаюць зброю — заўсёды сакрэтнасць

Беларуска-іранскія перамовы ў галіне ваенна-супрацоўніцтва, якія адбыліся ў Менску падчас візіту віцэ-прэзідэнта Ірана Хасана Хабібі, былі старанна засакрэчаныя. Гэта выклікала ў журналісткім корпусе натуральнае жаданне знайсці адказ на пытанье: калі нешта хаваюць, то што менавіта?

Беларускі прэм'ер падчас прэс-канферэнцыі па выніках візіту іранскай дэлегацыі вырашыў, напрыклад, тэму ваенна-супрацоўніцтва не кранаць наогул. Кіраунік іранскай дэлегацыі абмовіўся: “Іран плануе закупляць у Беларусі класічную наэнзялатуру зброі”. Па ягоных словам, гэта датычыць выключна зброі абарончага характару. Акрамя гэтага, бакі дамовіліся пра водзіць кансультацыі па некаторых тэхнагічных працэсах вытворчасці пழных узбраенняў.

Між тым у кулаурным размове намеснік міністра абароны Беларусі па ўзбраеннях Міхаіл Станкевіч паведаміў СВАБОДЗЕ, што падчас перамовы абмовіўся пытанні па тэхнічным супрацоўніцтве”. У пратаколе гаворыць ідзе аб магчымых пастаўках у Іран асобных камплектуючых дэталей як для сухапутных войск (бронетанкавай тэхнікі), так і для авіяцыі (савецкіх самалётаў, якія знаходзяцца на ўзбраені ў Іране).

купкі, распрацоўкі прадукцыі абарончага комплексу. Іранцы маюць цікавасць да беларускага завода колавых цягачоў, а таксама да беларускага оптыка-механічнага абяднання (оптыка, прыборы назірання, прыцэльванні, прыстасаванні для наўядзення агню). Па словах сп. Станкевіча, у рамках супрацоўніцтва ваенних установаў Ірана і Беларусі быў падпісаны пратакол “Аб намерах у ваенна-тэхнічным супрацоўніцтве”. У пратаколе гаворыць ідзе аб магчымых пастаўках у Іран асобных камплектуючых дэталей як для сухапутных войск (бронетанкавай тэхнікі), так і для авіяцыі (савецкіх самалётаў, якія знаходзяцца на ўзбраені ў Іране).

Ю.К.

Ігналінская АЭС: проблема гарантыйяў пакуль ня вырашана

Як стала вядома СВАБОДЗЕ, падчас беларуска-літоўскіх перамовы, якія адбыліся 18 ліпеня ў Менску, бакі не змаглі дамовіцца па пытанні далучэння Беларусі да Венскай канвэнцыі.

Праланову далучэння Беларусі да Венской канвэнцыі Літва выстаўляла не аднойчы. Рэч у тым, што швэдзкая фірма, якая распачала рэканструкцыю на Ігналінскай АЭС, запатрабавала ад Вільні гарантый, што ў выпадку аварый на электрастанцыі, якая знаходзіцца на мяжы з Беларуссю, іскавую заяву аб кампенсацыі стратай да швэдзкай фірмы будуть выстаўляць не асобныя пацярпелія грамадзяне Беларусі, а толькі ўрадавыя структуры. Па словам міністра энергетыкі Літвы Арвідаса Лешчин-

скаса, ня так даўно ў літоўскі Кабінет Міністраў паступіў дакумент ад беларускіх уладаў, дзе паведамлялася, што Беларусь гатова да амбэркавання пытання аб далучэнні да Венской канвэнцыі. Аднак, як заявіў СВАБОДЗЕ міністар зынешнезэка намічных сувязяў Беларусі М.Марыніч, раптам высьветлілася, што для таго, каб далучыцца да Венской канвэнцыі, Беларусь павінна стварыць з уласных грошай фонд кампенсацыі на выпадак аварый на Ігналінскай АЭС у памеры каля 10 млн. далаўраў. Пакуль гэтых грошай ня змог.

На думку назіральнікаў, хутчэй за ўсё бакі змогуць пагадзіцца на варыянт, пры якім Літва будзе пастаўляць нам сваю электраэнэргію па зыніжаным кошце, ўзаемен на што Беларусь дасыць згоду даўлучыцца да Венской канвэнцыі.

Ю.К.

Трыста прэзідэнцкіх кроکаў па Віцебску

Прыехаўшы ў Віцебск адкрываць "Славянскі базар", прэзідэнт Лукашэнка вырашыў спачатку сустрэцца з народам. У праграме візіту на гэта было адведзена цэлых пайтыры гадзіны.

На пляцы Леніна сабралася прыкладна 300 чалавек (у асноўным пэнсіянеры), каб пабачыць свайго прэзідэнта. Аднак падступіца да "башкі" было немагчыма — амонауцы стаялі сцяною. Адна жанчына з крыкам спрабавала праправаць міліцыйскі ланцуг, але адразу была спыненая ўдарами дубінкі, якая рэкашэтам трапіла ў плячо фотакарэспандэнта мясцовай газэты.

Потым прэзідэнт зрабіў кароткае падарожжа па Віцебску. Прайшоўшы па вул. Леніна адзін аўтобусны прыпынок (300 мэтраў), ён завітаў на пляц Волі, дзе жыхары абласнога цэнтра традыцыйна гандлююць рознымі таварамі. Нічога карыснага прэзідэнт сабе не прыгледзеў, але два чалавекі з ягонымі сувітымі купілі тут дзіцячыя арлі. Адсюль Лукашэнка падехаў адкрываць другі "базар".

Тым часам у Шклове, на радзіме прэзідэнта, усе таксама чакалі ягонага прыезду. На працягу 10-ці апошніх дзён мясцовыя ўлады актыўна наводзілі парадкі: зъянілі дарожныя знакі, пафарбавалі фасады будынкаў, скасілі траву і інш. У крамы завезлы школьныя сышткі і хаднія тапкі. Праўда, шмат іншага тавару тут прытрымалі на складах і выкідаўць на прылаўкі не съпяшаліся (раскупальці і прэзідэнт не пабачыць). Весела жывем!

Віктар ВАЛАДАШЧУК

Правілы гульні дыктуе манапаліст

З 1 ліпеня па ўсёй Беларусі пазачыняліся тысячи гандлёвых шапікаў, у якіх не было касавых апаратаў. Многія кіёскі дагэтуль не працуяць. Чаму?

Здавалася б, касавыя апараты ніякі не дэфіцит, імі гандлююць шмат фірмаў. Аднак праблема ў том, што Casio, Olivetti ды іншыя касавыя апараты заходній вытворчасці ня ўнесены ў наш дзяржавы рэестар, хаця некаторыя фірмы падалі заяўкі загадзя. Цяпер гандлююць імі нельга.

Прадаваць можна толькі расейскі апарат "Ока", які вырабляюць на Рэзанскім аўтадананні "САМ". Там можна закупіць "Оку" па 350 даляраў. Аднак звязратаца трэба на Менскэ аўтадананне вылічальнай тэхнікі, якое супрацоўнічае з разанскім прадпрыемствам. Менчукі зъбіраюць і праноўшы касавы апарат "БелOKA". Менавіта апошняя марка і ўнесеная ў дзяржавы рэестар. За безнайшоў разнік атрымаць гэтыя апараты можна толькі на аўтадананні, прычым ужо не па 350, а па 598 даляраў. Але паколькі цяпер штучна створаны велізарны попыт, набыць іх нават на заводзе практична немагчыма.

Карацей, шапікі па-ранейшаму зачыненыя, а ў бюджет не паступаюць падаткі. Ва ўсім съвеце дзяржава змагаецца з манапалізмам і толькі ў нас яна сама стварае яго на шкоду сабе і людзям, паколькі апараты расейскага ўзору ў парыўнанні з заходнімі вельмі ненадзейныя.

П.П.

Якую мову выбіраюць абітурыенты?

На 670 студэнцкіх месцаў у Берасцейскім пэдагагічным універсітэце прэтэндуюць 1611 абітурыентаў, што ў сярэднім складае 2,4 чалавека на адно месцо.

Прыцягальнімі для абітурыентаў сталі спэцыяльнасці, звязаныя з вывучэннем беларускай мовы, літаратуры, гісторыі і культуры, дзе конкурс вышыішы за сярэдні на ўстанове. Самымі непапулярнімі аказаліся спэцыяльнасці фізіка-матэматычнага факультэту.

Цікава, што больш за 75% абітурыентаў вырашылі здаваць на экзаменах беларускую мову і літаратуру, а не расейскую.

Ігар БАРАНОЎСКІ

ТОЛЕРАДЫЁКАМПАНІЯ

РЭКЛАМА
ВЫПІВОРЧАСТЬ
РАЗВІЯНІЧЕНЬНЕ

ММ 4

тэл./факс (0-172) 62-52-50

**ПАТРАБУЕЦЦА
НА ПРАЦУ
АПЕРАТАР ЭВМ
тэл. 69-10-89**

Турыстычнае фірма "Весттур" пастаўнічае арганізацію ў Германію, Галандыю, Францыю. Арганізуе агапчынік у Балгарыі і на Нарачы. Акраве візы ў Германію і краіны ЕС.
Тэл. 352-511, 352-552

"МАТЕЛ-1" запрашае:

Адпачынак: Балгарыя, Грэцыя, Кіпр, Туніс, Іспанія, Венгрыя.

Дзіцячы адпачынак: Славакія, Аўстрыя, Галандыя, Германія.

Шоп-туры: Расея, Польшча, Германія, Венгрыя; г. Гродна.

- Рыхтуе дакумэнты ў АВІР для афармлення замежных паштаптоў і штампаў для штампазовых выездоў.
- Прымае заяўкі на абслугоўванье груп і індывідуальных беларускіх і замежных турыстаў на маршрутах у Беларусі і СНД.

Тэл. (0172) 66-44-23; 66-29-13

Украіна пакуль ня хоча ў нашу "зону"

17—18 ліпеня Менск з двухдзённым афіцыальным візітам наведаў прэзідэнт Украіны Леанід Кучма. Вынікам стала падпісаныя Дамовы аб дружбе, добрасуседстве і супрацоўніцтве, а таксама вясёлыя імправізацыі прэзідэнта Украіны на заключнай прэс-канферэнцыі.

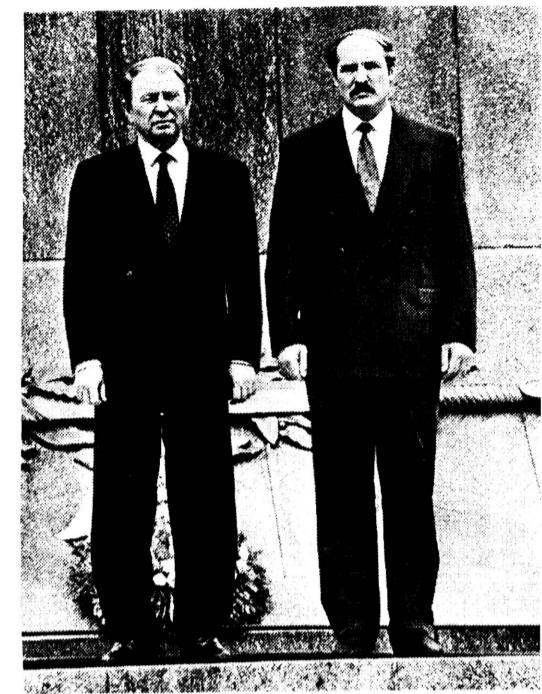
Безумоўна, абодвум лідарам было што абмеркаваць. Апошня ўнутры і зьнешнезеканамічныя акцыі Беларусі (найперш рэфэрэндум і заключэнне мітнага саюзу з Расеяй) без перабольшвання можна назваць нявыгаднымі для Украіны. Рэфэрэндум і ягоныя вынікі маюць адназначна негатыўныя рэзуланс для ўнутрыпалітычнай і асабліва рэгіянальнай стабільнасці нашай пайднёвай суседкі. А мітны саюз, у выпадку ягонага поўнага ажыццяўлення без Украіны, пачне працэс выцяснення ўкраінскіх тавараў з расейскіх рынкаў. Варты прыгадаць, як колькі тыдняў таму на прэс-канферэнцыі расейскіх і беларускіх мітнікаў прадстаўнік адпаведнага камітэту Расеі заявіў, што было б вельмі лагічным узмацненне жорсткасці мітнага рэжыму на беларуска-ўкраінскай мяжы. Так што можна даволі адказна заявіць, што на перамовах з Украінай наша дзяржава магла выступаць амаль з пазіцыі сілы, пагражаячы мітнім і транзітнымі пошлінамі.

Мітныя праблемы і сталі галоўнай тэмай на перамовах. Яшчэ ў аэрапорце Кучма заявіў, што памежныя слупы выкопваць не зьбираеца. Пасьля цырымоніі падпісання "вялікага" дагавору прэзідэнт Украіны яшчэ раз азначаў сваю пазіцыю, падкрэсліўшы, што мажліваму мітнаму саюзу з узделам Украіны павінна папярэднічаць дамова аб свабодным гандлю. Маўляў, няхай спачатку Расея пойдзе на адзінную цэнавую палітыку, паставіць крыж на сылісе з 200 тавараў, што абкладаюцца пошлінамі, тады можна пра нешта гаварыць. "Моцны павінен паказваць не сваю сілу, а сваю павагу да больш слабога, — гаварыў на заключнай прэс-канферэнцыі сп. Кучма, маючы на ўзлзе Расею. — Мы дамовіліся, што ніхто ў СНД не павінен паказваць сваю сілу ў дачыненні да іншага, іншай — няма саюзу". Нейкіх радыкальных кроکаў і заявяў прэзідэнты на гэты конт не зрабілі, паведаміўшы толькі, што на перамовах было вырашана спрасыць памежны рэжым на пераходах.

Лукашэнка на прэс-канферэнцыі адзначыў поўную ўзаемаразуменне па праблемах дэлімітацыі нашай агульнай мяжы. Паводле ягоных словаў, з 350 участкаў 320 ужо ўзгоднены.

Рэальную навіну на гэту тэму паведаміў журнalistам у кулуарах сустрэчы міністар зьнешнезеканамічных сувязей Беларусі Міхаіл Марыніч. Акурат у дзень візіту сп. Кучмы Расея адаслала дамоў сваю сотню мітнікаў. "Расея пераканалася, што карысць ад іх нулявая", — зазначыў Марыніч.

Яшчэ адна сур'ёзная "матар'яльная" праблема ў нашых стасунках — даўгі. Як сведчыць кампэтенціўныя крыніцы, на перамовах украінскі бок фактычна ўпершыню прызнаў сваю запазычы.

Леанід Кучма і Аляксандар Лукашэнка на Плошчы Перамогі ў Менску

насыць Беларусі калія 200 мільёну даляраў. Гэта сума "набегла" ў 1991-92 гг. у выніку неплацяжоў украінскіх прадпрыемстваў. Кіраўніцтва Украіны вымушана было ўзяць на сябе грашовыя грахі сваіх суб'ектаў гаспадарання.

На заключную прэс-канферэнцыю кіраўнікі абедзвюх дзяржаваў спазніліся на гадзіну, затрымаўшыся на сустрэчы з прымыслоўцамі. Журналісты адразу зразумелі прычыну такай затрымкі, якую лёгка выдавалі паводзіны ўкраінскага прэзідэнта. Кучма паводзіў сябе на прэс-канферэнцыі надзвычай раскавані і разынавлены, увес час пералічыў Лукашэнку і ўстаўляючы свае недарэчныя рэплікі. Адказаўшы на пытаныне кіраспандэнткі Reuter Ларысы Саенкі, ён пераключыў на яе ўсю сваю ўвагу. Пакуль Лукашэнка гаварыў, Кучма пакідаваўся, як яе завуць, а потым, калі трэба было адказаць на пытаныне, заявіў: "Я калі на жанчыну гляжу, мне лягчай адказваць". Свае экспромты Кучма закончыў шчодрым запрашэннем усіх прысутных у Кіеву на гадавіну сваёй інагурацыі — "прыезджайце, разам адзначым". (Зразумела, што Беларускае тэлебачанне ў сваім эрпартажы "выразала" гэтыя эпізоды).

Ня ведаю, як астатнія, але прэзідэнт Лукашэнка, па ягоных словам, плануе наведаць Украіну праз месяц — пайтыры і сустрэцца з Леанідам Кучмам у Крыме.

Віталь ЦЫГАНКОЎ

Колькі каштуе ісламізацыя Беларусі?

Зірніце на гэты здымак: хлопчыкі ўручуюць хлеб-соль. Магчыма, чысьціці хваравітая фантазія ўявіць, што гэтак гасцініція беларусы сустракаюць дэлегацыю яко-небудзь звязаныя сексуальныя меншасцяў.

Але ўсё знача прасцец. Падобным чынам сустракалі ў Менску віз-прэзідэнта Ірана Хасана Хабібі, які не хацеў бачыць ніякіх жанчын падчас свайго візіту. Таму нават на прэс-канферэнцыю нашага ісламскага брата ніводная жанчына-журналістка не атрымала акредытациі ад прэс-службы Кабінета Міністраў.

Тое, што адбылося, немагчыма на толькі ў цывілізаванай, але ў любой краіне, дзе існуе павага да правоў чалавека. Можна сказаць адназначна — гэта нахабная і бескаромнай аплявуха ўсяму беларускаму грамадству. Ва ўсялякім разе той ягонай частцы, якія маюць пачуцьці гонару і ўласнай годнасці. Хаця наш прэзідэнт (ла ягоным уласным прызнанні) ніякавата адчувае сябе ў царкве, тым не менш мусульманства ён, здаецца,

сямейных адносінай дае кіраўнік дзяржавы.

Цікава: калі б багаты іранец папрасіць сябе ў гарэм пару наложніц з беларускага ўраду — мы б таксама хуценька "арганизавалі"? Ці "танец жывата" жоночага калектыву Кабінета Міністраў? Га? Збацаем? Чаго не зробісі дзеля "ўмацавання беларуска-іранскага супрацоўніцтва"...

Віталь ЦЫГАНКОЎ

Што? Дзе? Калі?

Вынікам візіту ў Наваградак
прадстаўнічай дэлегацыі з польска-
га горада Эльблонга стала падпі-
санье пагаднення аб су-
працоўніцтве паміж двума гара-
дамі.

Упершыню на Беларусі адбылося ўзвядзенне ў каталіцкіх
духовы сан. У мінулую нядзелью, у
кобрынскім касьцёле, кардынал
Казімер Свентак пасвяціў на
святаства выпускніка духовай
сэмінарыі Гэнрыха Тэлемана. Раней
такія абрэды праводзіліся за ме-
жамі Беларусі.

На сесіі Слаўгарадзкага гар-
савету падаў у адстаўку ягоны
старшыня Фелікс Шкірманкоў. Ён
зрабіў гэта ў знак пратэсту супраць
спробаў прэзідэнцкай "вэртыкали"
канчаткова разбурыць мясцове
самакіраванье на карысць выка-
научай улады.

Па выніках праверак, якія пра-
вяло Таварыства абароны правоў
спажыўцу ў Магілёве, высьветліла-
ся, што 70% сэрыфікатаў якасці
ў камэрцыйным гандлі — фальшы-
вія.

Магілёўскія ўлады абвесцілі
вобласць небяспечнай на сухоты.
Гэта звязана з рэзкім павелічы-
нем за апошні год колькасці хво-
рых на туберкулёз. Урачы лічыць,
што гэта выкліканы ўздзеяньнем
радыяціі на арганізм чалавека.

Група ўкраінскіх журналістай
з прэс-цэнтру Украінскай грэка-ка-
таліцкай царквы зняла ў Берасці
фільм пра Унію. Стужка прысывача-
еца 400-годдзю Берасцейскай
Уніі, якое будзе адзначацца ў 1996 г.

У Горадні безбілетных пасажы-
раў у гарадzkім транспарце пачалі
лавіць з дапамогаю міліцыі. Можна
меркаваць, што міліцыянтам альбо
няма чым заняцца, альбо ні на што
іншае яны ня здольныя.

З паведамленняй
нашых карэспандэнтаў

Мэта адна – выжыць

Нататкі з правінцыі

Жыхары гэтага пасёлка, які знаходзіцца на поўдні Беларусі, (назва яго значэння ня мае) у свой час дружна галасавалі за прэзідэнта (у чым яны, прайда, арыгінальнымі не былі).

Але за год адносіны мясцовага люда да свайго куміра змяніліся ад гарачага захаленія да халоднай варожасці. Прэзыдэнт ўсё часцей ужываецца зь некоторымі элітэтамі ненарматыўнай лексікі. Асабліва рэзка яго разынг упала пасля таго, як было заяўлена пра ліквідацыю ільготы.

Аднак надзея памірае апошній, і народ па вечарах прагна прыпадае да экранаў.

Зарплата маргарынам, але пароўну

Рабочым аднаго пасялковага прадпрыемства зарплату выдаюць маргарынам і тлушчам, другога — маслам. У мясцовы калгас для разылкай выкарстоўваюць каўбасу і сырт. Каўціна тыповая.

У пасёлку некалькі перапрацоўчых заводзікаў, майстэрні па рамонце трактараў, хлебапрыёмны пункт, аддзяленне райсельгасхімі і г.д. Усё гэта па большасці трывалае працтвае. Памяшканія, тэхніка, аbstаліяванне паступова разбураюцца, іржавеюць. Гроши, некалі ўкладзены ў асноўныя фонды, літаральна ляцяць у паветра.

Карціну татальнага крызісу давяршае схаванае беспрацоўце. Паводле маіх падлікаў, калі 40% працаўных жыхароў пасёлка з'яўляюцца на працы ад выпадку да выпадку. Становішча ўскладнене тым, што выбару ў пасёлку няма. Знайсці працу практична не-

магчыма. Далёка ня кожны згадзіцца на зарплату ў 70—100 тысячай (а ёсьць і такія). Іншыя гады ратаваў блізкі Гомель, але цяпер і там уладакаўца праблематычна.

Тым ня менш ні страйкаў, ні мітынгах у пасёлку не зафіксавана. Растворычы гэта можна наступным чынам: пасёлак — гэта вёска і горад у адным абліччы. Я добра памятаю час, калі чалавеку хапала 6 сотак пры хаце. Але вось ужо гады са два ідзе сапраўдная вайна за кожны каўбалак зямлі, нават наўдобіцы. Літаральна ўся прыдатная зямля ўзараная і засаджаная бульбай, засеняя пшаніцай, жытам і ячменем. Многія засяваюць па тры, чатыры і нават пяць участкаў. Народ цівёрдзе зразумеў, што міласціны з боку юлады чакаць на варта. Тому ўсё скіравана на адну, нават дурнью зразумелую мэту — выжыць. Забіць склеп, а лішкі прадаць, атрымаўшы жывыя гроши.

Можна колькі заўгодна спрачацца: духоўна гэта ці не?

Адпавядае гэта палажэннем "чыкагскай школы" ці не? Людзі над такімі складанымі пытаннямі не задумаўца. Яны жывуць у жорсткіх абставінах і самым натуральным чынам іх пераадоляюць. Не да страйкаў, калі пасяляюць клубніцы і трэба зьбіраць агаркі.

Жыць у пасёлку было б яшчэ цяжкай, калі б ня блізкая Украіна. Штодзень адтуль прыбывае пасажырскі цягнік "500-вясёлы прадукты". Арганізацца імправізаваны рынак, дзе можна купіць ўсё і значна таншней. Як вынік, з раёну перасталі вазіць у пасёлак малако — не бяруць.

У астатнім назіраецца амаль поўны штыль. Крызіс у

наўясці, але нікто не съпяшаецца шукаць выйсці зь яго сваім разумам. Глыбінка чакае ўказаныя "адказных таварышаў", якія самі ня ведаюць, што рабіць.

Хто кіруе?

Фармальна кіруе, канечне, раённы выканкам. Але фактычна на ўладу мае той, хто сядзіць на матар'яльных каштоўнасцях і мае магчымасць распрадацца імі па сваім разуменію. Гэта і старшыня мясцовага калгаса, да якога па сырт едзе ўесь раён, утым ліку і "вэртыкальнае" кірауніцтва. Старшыня грунтоўна забяспечыў сабе будучыню: два трактары, грузавік, легкавік. Апрача таго, большую частку наўясці, як съцвярджаюць злыя языki, ён пераводзіць у золата. Магчыма скасаваныя контракту старшыню не турбуюць, каго трэба, ужо купіў. Ён — проста старшыня. Але ўлада ў яго, не абсалютная. Бы побач — другі, і трэці, і чацвёрты старшыня. Яны маюць свой каўбалак улады.

Мае яго і дырэктар невялікага будпрадпрыемства. Ён "вырас" на будаўніцтве дачаў для начальніка і праства багатых людзей. Яго таксама не забудуць. І прасіць лес ды цэглу пойдуць не ў выканкам, а да яго. Што гэта, як не фактычна ўлада?

Можа таму гэтая відавочная апатыя ў людзей. Ім простираюць куды звярніца са сваімі праблемамі. Улада перайшла ў нейкі газападобны стан. Пахчутны, фізічна адчуць можна — знайсці немагчыма. Ніхто ні за што не адказвае, кожны думае толькі пра ўласную будучыню. Кола замкнулася.

Андрэй СЯРЖАН

Забілі за воз сена?

У калгасе "Дуброва"
Светлагорскага раёну
зыніка 70 тонаў мяса.

Гэта стала вядома, калі гаспадарку прымай новы старшыня. Куды падзеўся цэлы статак жывёлы (прыкладна 150 бычкоў) — гэта цяпер спрабуюць высьвятліць раённыя рэвізоры. Тым часам былы старшыня калгаса Леў Сылевак збірае клункі, каб зъехаць у Амэрыку на ста-лае жыхарства.

Яшчэ адна "цёмная" справа звязаная з саўгасам "Горкі". Тут нядайна пахавалі работніка гэтай гаспадаркі — 36-гадовага Сяргея Пугача. Мясцовыя жыхары съцвярджаюць, што ён загнаны ад рук міліцыі. Гэтай вэрсіі не выключае і раённая пра-куратура, якая расьвяследуе абставіны съмерці. Здарылася наступнае: Сяргей Пугач накасіў саўгаснага сена і вёз дадому, але на дарозе яго сустрэлі дырэктар саўгаса і сяржант міліцыі. Пасля гэтага спатканыя С.Пугач трапілі ў раённую бальніцу, дзе яму зрабілі дэзве апэрацыі, але выратаваць жыццё не змаглі. Экспэртызы засвядчыла разрыў дранацца персанай кішкі з прычыны траўмы. Паміраючы ў бальніцы, С.Пугач пасып'е падведаміць съледчаму, што здарылася. Дырэктар саўгаса заяўвіў, што нябожчыка зьбіваў сяржант міліцыі, аднак той адмаўляе гэта. Па словах маці Пугача, не-вядомы ўжо прапаноўваў ёй мільён рублёў, каб яна згадзілася "замаці" справу.

Такія вось невяёльяя навіны.
Анатоль АЛЯКСЕЕУ

Трагічныя гульні

У Горадні трагічна скончы-
лася для двух школьнікаў
гульня ў пасычаным кар'еры: іх
засыпаў пясок.

Яшчэ аднаго хлопчыка ўдало-
ся выратаваць. У цяжкім станові-
шы ён дастаўлены ў бальніцу.

БелаПАН

**Мука
пшанічная
вышэйшага гатунку
T. 66-67-21**

**Прадпрыемства
рэалізуе
са складу
у Менску
хуткадзейныя
награвальнікі
вады**

"АТМОР"

**ТЭЛ/ФАКС
76-81-60**

**Паслугі
прыватнага
натарыуса**

**г.Менск,
вул. Гамарніка, 22**

тэл. 61-36-93

**ВКФ "СНАП" пастаянна
рэалізуе дробным оптам і ў
розыницу:**

— дыскеты 3,5" і 5,25"
вытворчасці ЗША;
— тэрмапаперу;
— паперу для артэхнікі
фармату А3 і А4.

Тэл. (0172) 77-80-61,
78-75-04

Фірма-імпартэр працуе:

- Дзіцячае харчаванье **“BEECH-NUT”**
No Baby Eats Better™
- Араматызатары для вытворчасці
напояў, марожанага, ёгуртаў.

Прамыя пастаўкі з ЗША.

Тэл.: (0172) 21-52-31
23-93-51

Прадпрыемства з шырокай сеткай прадуктовых
крамаў у Менску і іншых гарадах рэспублікі

“Продовольственным рынком”, П.А.С.

закупляе
ў беларускіх
вытворцаў
любыя прадукты
харчаванья на
доўгатэрміновай
аснове.

Пасярэднікаў просім не турбаваць.

Тэл. /Факс (0172) 32-94-62

■ Базавы кошт рэкламнай плош-
чи ў газэце СВАБОДА:
1 см² — 1,5 USD.

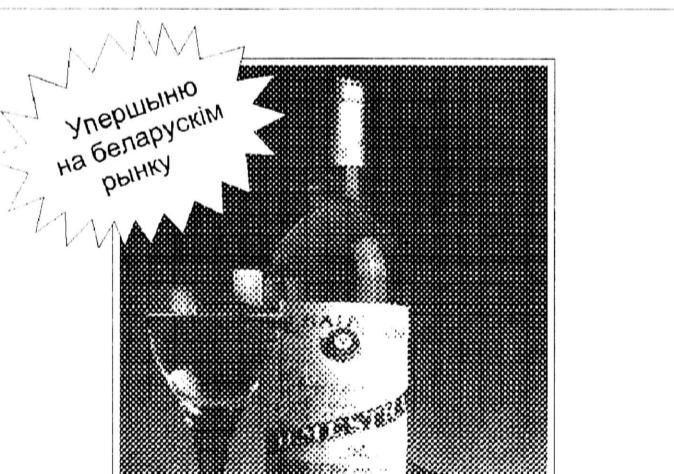
Завод па рамонце і тэхнічным абслугоўванні вылічальнай
тэхнікі ТАА "Белсчэттехника"

Уволіць у эксплуатацію, гарантыйны і бягучы ра-
монт арукарскіх машын усіх марак і прыме їх на

тэхнічнае абслугоўванне.

220026, г.Менск, зав.Бехнерава, 8

Тэл. (0172) 45-34-73, 43-37-63

ГРЭЦКІЯ ВІНЫ

дабавяць да букета сапраўдных знаўцаў
віна съvezжую кроплю.

ФІРМА "ҮОЛ-СТРЫТ ЛТД."

20-90-30, 20-70-66

■ Скідка рэкламным агенцтвам
— 25%
■ У Ваш офіс прыедзе рэкламны
агент, калі Вы патэлефануце па
нумарах **36-24-41, 64-98-96**
(9.00—17.00)

Прамываньне мазгоў

Думкі пад дыктоўку прэзідэнта

Калі кажуць, што такога яшчэ не было, памяляюцца. Канечне, ніводзін прэзідэнт ніколі не вызначаў сам тэмы сачынення. Гэта міжнародны анекдот. У ім сплюхнуў ўсё: і паасткі маніі вялікасьці; і недавер да паплечнікаў (не гаворачы ўжо пра супрацоўнікаў Міністэрства адукацыі), адказных за падобныя справы; і хітрае палітыканства (засяяну моладзь у адну тэлеадыточку і наладжу ёй такое ж "прамыванье мазгоў", як пэнсіянэрам напрэдадні рэфэрэндуму); і адчайная спроба зрабіць сапраўднае нешта, каб прамагчы хабарніцтва ў сістэме вышэйшай адукацыі; і съмешнае дылетанцтва. Усе відавочныя недахопы нашай вышэйшай адукацыі, у якую імкнуша зараз 17-гадовыя юнакі і дзячучы, яскрава ўласціві ў адным чалавеку, слухаючыя якога, хапаешся за сэрца — няўко і мы ўсе такі, няўко ў нас такая ж каша ў галовах?

І ўсё ж такое ўжо было. Было! Больш за 70 гадоў савецкай улады нам дыктавалі тэмы сачынення, вызначалі сэнс жыцця і нават сэнс съмерці. Але раней гэта рабілі давераныя асобы — настаўнікі, лектары, сакратары. Цяпер — прэзідэнт.

Запісаўшы ў панядзелак раніцай пра-мову Лукашэнкі, з'вернутую да абітурыентаў, якіх ён называў "своими молодымі супернікамі, колегамі", я выбраў з яе найбольш цікавыя кавалкі і паспрабаваў паразважаць. Но абітурыентам, вядома, не было часу падумаць над словамі прэзідэнта, калі пачынаўся іспыт. Магчыма, яны зробіць гэта зараз.

"Мы за последнее время обрели суверенитет, мы строим свое государство... нужны умные, образованные люди, которые смогут обеспечить суверенитет и независимость государства, в том числе и нашего".

За апошні час гэта, магчыма, адзіння слова прэзідэнта, пад якім я б мог цалкам падпісацца. Справа толькі ў "дробязі": зноў і зноў Лукашэнка кажа адно, а робіць іншае. На маю думку, ніхто так не скарочвае час, адведзены гісторыяй для незалежнасці Беларусі, як яе першы прэзідэнт. Што ж датычыць вышэйшага згаданых словаў, то траба быць уважлівым. Спрабы уцягнуць нас у Рәсейню ніяк не супярэчаць неабходнасці ў "разумных і адукаваных людзях". Канечне, толькі такія людзі і змогуць "забясьцячыць су-вэрэнітэт" дзяржавы. Той, што будзе існаваць, як лічыць Аляксандар Рыгоравіч, у адпаведнасці з ягонымі пла-намі. А слова "у тым ліку і нашага" —

наўрад ці вынік звычайнай косназыч-насці. Хутчэй гэта той выпадак, калі выпадковыя слова больш гаворыць пра сапраўдныя намеры, чым старана пада-бранныя сказы. "У тым ліку" — гэта ка-рэксыя на тое, што гісторыя можа ад Лукашэнкі і адвярнуцца. Як цвярозы палітык, ён гэтага не выключае і таму на ўсялякі выпадак рытуе сабе плацдарм незалежнасці — сваю "малую зямлю".

"Главную задачу хочу решить, или хотя бы продвинуться в решении этой задачи: сделать экзамен в учебное заведение соревнованием умов, но не денег".

Добрымі намерамі заўсёды праклада-ваеца шлях у чысьцілішча! Мэта, якую абвесьціў прэзідэнт, настолькі склада-ная, наколькі па-дылетанцу ён бярэцца яе дасягнуць! Чалавецтва б'еца над гэтай праблемай (лепш розум ці гроши?) тысячы гадоў і ўсё безвынікова, бо гэта чиста філософская праблема. На прак-тыцы ў любога раашэння заўсёды звяза-ца як моцныя так і слабыя бакі. Ад "грашовага" ўплыву аніяк не пазбавіца: рэлетьтарства свайму "чаду" можа за-бісьцячыць толькі багаты чалавек, а чыноўнік можа расплаціца не грашыма, а паслугай за паслугу. Хіба гэта ня хабар? Хіба з пункту гледжання беднага гэта справядліва?

Іншая праблема: у нашых умовах кант-ролеры ці нават абітурыенты могуць так зацакваць выкладчыку сваім пада-эрніямі ў "прыстроенасці", што па-ступаць пачнуть ня лепшыя, а больш нахабныя. Замест багатых студэнтаў мы атрымаем нахабных і беспрынцыповых — гэта лепшы выбар?

Калі вырашаць праблему хабара і блату на іспытах (як яе сапраўды выра-шаць неабходна), пачынаць трэба не з "дзсанта" кантралёраў, а са змены сістэмы экзаменавання. У нашых ВНУ ўжо хапае кампутараў, якія можна выка-рыстаць падчас іспытаў. Ва ўсім цывіліза-ваным съвеце веды вучняў ці абітурыен-таў вызначаючыя ў працэсе шматбакова-га тэставання на мнстве праграмаў. Кампутару не патрэбны кантралёр са службы кантролю прэзідэнта. Ён і сам паставіць адзнаку па граматыцы ці літа-ратуры. Любую дысцыпліну, нават самую складаную, практаменуе камп'ютар, ака-жыце толькі яму давер. Але менавіта гэтага ў нас ня хочуць. Мы дасюль пішам "сачыненне на зададзеную тэму", бо гэтае сачыненне, як піцьдзесят гадоў таму, так і цяпер разглядаеца як сродак

"прамыванье мазгоў" маладому пака-ленню. Толькі раней партыя "прамыва-ла" ў сваім накірунку, а цяпер прэзідэнт — у сваім. Сумніваецца?

"Но безусловно выдающейся лич-ностью, конечно, неоднозначной личностью в истории нашего отечества был Петр I".

Бачна, што вобраз рэфарматара Пятра былому саўгаснаму дырэктору Аляксандру Лукашэнку вельмі блізкі. І ня толькі тым, што той бязылітасна біў па мардасах сваіх падданых, але і па ўсіх іншых рысах: наравіты, непрадкальны, круты, але справядлівы... Аднак з пазіцыі беларускай дзяржаўнасці першы расейскі імпэратор наўрад ці можа выклікаць захапленне, бо менавіта ён паскоры разбурэнне Вялікага княс-тва Літоўскага. Ва ўсялякім разе "выдаю-щейся личностью в истории нашего отечества" — Беларусі — ён ніяк ня можа лічыцца. Безумоўна, Пётр I як рэфарма-тар ці ваеначальнік заслугоўвае ўвагі. Іранічныя швэзы нават паставілі яму не-вялікі помнік за тое, што адвучуў іх выяваца ў Эўропе і захаваў надалей выя-вічы ў съвядомасці.

"Раман Івана Шамякіна напісаны ў той час, калі людзі актыўна шукалі сэнс жыцця, кожны і ўсе разам, кожны паасобу і ўсе разам шукалі гэты сэнс жыцця".

Як мы ведаєм, акрамя Рәсейі, у нашага прэзідэнта ёсьць яшчэ адзін канёк — настальгія па сацыялізме. "Трывожнае шчасце" Івана Шамякіна ў гэтым плане — люстэрка, зь якога на нас дагэтуль глядзяць небяспечныя камуністычныя ілюзіі. Люстэрка ў рамцы нацыянальнага арнамэнту. Ня буду разважаць пра мас-тацкі вартасці раману, але адзначу, што

сёньняшня моладзь такіх кніг не чытае. Нават учора шняя ўжо не чытаюць. Што я зусім не вітаю. Але разумею, што тым больш цяжкая і далікатная задача паўстает перед выхавацелямі: знайсці і прапанаваць моладзі сучасную, захапляльную літаратуру, а не адбвіць ад чытання абавязковай праграмай, якая складаеца з сумных, ідэалізаваных твораў. Тым больш беспэрспэктыўна, рабіцца такі тэле- "паблік рэлэшынз" жывому класіку, да таго ж такай нібыта беларускай мовай, на якой гаворыць наш прэзідэнт.

I апошняя цытата:

"Ен, канечне, стварыў шмат вялікіх твораў, аднак сёняня я прапаную вам сачыненне на тэму яго асноўнага твора "Новая зямля".

Ну відома, гаворка ідзе пра беларускага песьніара Якуба Коласа. І таму варта з'віярнуць увагу на своеасаблівую пабудову сказа: "ен, канечне, стварыў... аднак". Памятаеце ў Гогаля: "Аляксандар Македонскі, канечне, герой, але на-вашта крэслы ламаць?" — пыталіся ў "Рэзвізоры". Атрымалася, што Аляксандар Рыгоравіч незаслужана прынізіў сладутага чалавека. Аднак, я хачу з'віярнуць увагу на іншы момант. Чаму ў нас, як і раней, для сачынення па-расейску пра-пануюцца выключна расейскія аўтары, а для беларускага — выключна беларус-кія? Калі ўжо маём дзівэ дзяржаўныя мовы, то для абедзвюх можна выбраць аднолькавыя тэмы. І сапраўды. У сама-стойнай краіне лагічна было б прапана-ваць у якасці галоўнай тэмы твор свайго аўтара, а ўжо потым — замежных. Калі ўжо нарадаеца такое значэнне тэмі сачынення, то павінны быць і нацыянальныя прыярытэты.

Што ж адбылося пад дыктоўку прэзі-дэнта? Вельмі простая рэч: бальшыня выбирала для сачынення прасьцейшае — расейскую мову і, напэўна, раман А. Тал-стога, які калі то не чытаў, то глядзеў аднайменны фільм з акцёрам Сіманавым у галоўнай ролі. Штурмаў, стрэлаў, гвалту і ліхасцяў царскіх у ім шмат. Добры быў прыклад для моладзі, якай потым штурмавала перавалы Гіндукуша.

Я толькі не ўяўляю, дзе, у якім канцы съвету мы будзем шукаць праз пяцьдзе-сят гадоў беларусаў? Немцы будуць, палякі і чакі будуць, расейцы ды французы на звінкуць. А адкуль возымуцца беларусы паслья такіх дыктоўак і такіх дык-татаўраў?..

Алег ГРУЗЬДЗІЛОВІЧ

Тэўтонскае пытанье застаецца надзённым

Адзнацьці 585-я ўгодкі Грун-вальдзкай перамогі ўлады Горадні дазволілі. У нас, канечне, не Гомля, дзе выканкама-сельская начальства толькі пацікалася, ці не рускіх пабілі часам пад Грунвальдам? А пачуўшы, што немцаў, таксама дазволіла съвітаваць.

Горадня была фарпостам зма-ганская з крэжакамі. У нас нават захаваўся напалову замак Вітаўта, які шмат разоў штурмаваўся. Але съвіта дазволілі, зважаючы на тое, што калі ў вулічных шэсці не адмалююць камуністам, дык чым б не дазволіць яго некалькім куль-турнікам і нацыянальным арганіза-цыям?

Літоўцы вялі рэй
Съвітаванье началося ў тэатры, пабудаваным яшчэ каралеўскім ста-растам А. Тызэнгаузам. Было не-калькі выступаў, прысвяченых бітве пад Грунвальдам. Гучалі слова аб братэрстве народоў, пра што звы-чайна любіць гаварыць камуністы, якія хочуць варніць савецкія часы. Але "бітва народоў" якраз засвідчыла братэрства сапраўднае, а не прымусовая. Нездарма ж урачыс-тасць была выкарыстаная для прэ-зантані літоўскага і расейскага та-варыстваў, якія ўзынкі нядайна ў Горадні.

У съвіце ўдзельнічала вялікая колькасць літоўцаў, найбольш у на-родных строях. Гэта былі два фальклорныя ансамблі — з Вільні і з Воранаўскага раёну, з вёскі Пелясы, у якой пераважаюць літоўцы. Яны і вялі рэй. У часе шэс-ці, апрош бел-чырвона-белых съця-гуй, лунала нямала дзяржакўных

асвябіці настаяцель Каложскай цар-квы айцец Анатоль, які гаварыў па-беларуску.

Дыпламатычны юанс

Закончылася съвіта канцэртам на прыступках Новага каралеўскага па-лацу. Вялікая колькасць нацыя-нальных съцягў падкрэслівала не-афіцыйны характар мерапрыемства. Летасць у верасьні на гэты жа пры-ступках выступалі замежныя дыпломаты і мэр нашага горада, які ўра-чыста адкрыў дошку, прысьвяченую паўстанню Тадэвуша Касцюшкі.

Горадня была адзінным месцам на Беларусі, дзе афіцыйна адзначалі 200-я ўгодкі касцюшкіскага паўстання. Гэта вельмі не спадаба-лася прэзідэнцкай адміністраціі і сёлета прадстайвікам уладаў было забаронена ўдзельнічыць ва ўрачыс-тасці.

Таму гэтым разам у пікантнай сітуаціі апынуўся першы сакратар Літоўскай пасольства ў Менску Г.Шуліс і Генэральны консул Польшчы ў Горадні М. Машкевіч, якія ўдзельнічалі ва ўрачыстасці і ска-залі кароткія прамовы калі помніка горадзенскому князю Вітаўту.

Грунвальдзкі ўспамін

У гэтыя хвіліны мне міжволі ўспаміналася, як пяць гадоў таму мы ездзілі на Грунвальдзкое поле. З польскага боку ва ўрачыстасці ўдзельнічай Л. Валенса, з літоўскага — В. Ландзбергіс, і нават быў расейскі віц-прем'ер, а мы прыехаі-ла па-сусветнасці ў якасці турыстаў. Праўда, з вялікай колькасцю заба-

роненых тады на Беларусі бел-чыр-вона-белых съцягў.

Мы сябе спрабавалі сущычаць: маўляў, праз пяць гадоў і на Бела-руси грунвальдзкая перамога будзе адзначацца афіцыйна... На жаль, так ня здарылася. Зноў бел-чырвона-белы съцяг недзяржакуны, а грун-вальдзкі помнік, паставлены калі Каложскі і асьвячены тым жа летам 1990 г., цяпер зьнішчаны.

Съцягі ніхто не купляе

На наступны дзень паслья грун-вальдзкага съвіта, ужо афіцыйна, але вельмі съціла, быў адзначаны чарговы ўгодкі князю. Калі адбеліску ў парку адпачынку адбываўся мітынг-рэвівім. Абласць нацыянальных съцягў падкрэслівала гэтыя мітынг-рэвівім. Абласць нацыянальных съцягў падкрэслівала гэтыя мітынг-рэвівім. Гэту задачу ўзяўся выкананы вэлэ-тэрсан са стужкай ганаровага грамадзяніна Горадні. Запомніўся ягоны выпад супраць нейкага ўніверсітэц-кага прафэсара, які нібыта сказаў

Выбары-95: хто і як галасаваў

Сэнсацийныя вынікі парламенцкіх выбараў спадзілі мноства інтэрпрэтацыяў. Частка зь іх мела відавочны палітычны падтэкст: адны ўдзельнікі перадвыбарчай гонкі спрабавалі патлумачыць сваю паразу, іншыя — сваю перамогу. Але выбары сталі выклікам і для незалежных аналітыкаў, паставіўшы перад імі шэраг сур'ёзных проблемаў.

Аптыяне, праведзене Незалежнымі інстытутамі сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаванняў (НІСЭПД) у чэрвені 1995 года, па гарачых сълядах перадвыбарчых баталій, дае багаты эмпірычны матар'ял для праверкі розных гіпотэзаў, якія ўзвікілі падчас аналізу народнага волевыяўлення.

У шматлікіх аналітычных артыкулах выказвалася думка, што 14-га і 28-га траўня будучыню Беларусі вызначылі пэнсіянэры: менавіта іхнія галасы сталі рашаючымі, бо моладзь не пайшла на выбары. Дадзеныя, змешчаныя ў табліцы, дазваляюць меркаваць пра справядлівасць гэтай гіпотэзы.

Узрост	% по ўсёй выбарцы	% сярод удзель- нікаў 1-га туру галасавання	% сярод удзель- нікаў 2-га туру галасавання
16-19	6.9	2.3	2.1
20-24	8.8	7.7	5.9
25-29	11.4	9.4	9.9
30-39	21.0	21.2	19.0
40-49	16.4	17.0	16.1
50-59	15.3	18.7	18.4
Звыш 60	19.5	23.1	27.8

Як бачна з табліцы, "эфект пэнсіянэраў" відавочны. Сапраўды, грамадзяне сталага ўзросту за съведчылі зайдросную выбарчую актыўнасць, таму іхня доля сярод тых, хто галасаваў, вышэйшая, чым сярод усяго насельніцтва. Але, на наш погляд, гэтыя адрозненіні ня вельмі вялікія, каб съцвярджаць, што "галасавалі толькі пэнсіянэры". Пераканаўчым аргументам супраць гэтай тэзізы зьяўляюцца і дадзеныя па сярэдніх узроставых групах — 25—49 гадоў; працент асобаў гэтай узроставай групы прыкладна адноўлкавы і сярод тых, хто галасаваў, і сярод усяго насельніцтва. Такім чынам, нашу будучыню вызначылі ўсе мы разам, а ня толькі старэйшае пакаленьне.

Аналіз электаральных паводзін не абмяжоўваецца вывучэннем праблемы ўдзелу ў выбарах. Ня меншую цікавасць вызыкаюць і матывы прыняцца рашэнняў. Сама сітуацыя выбару паставіла многіх людзей у дыскамфортнае становішча, "прымусіла" іх прымаць рашэнніе, якое яны не хацелі альбо не маглі прыняць па розных прычынах.

На гэты дыскамфорт былі розныя рэакцыі. Адны пазбавіліся праблемы выбару, не прыйшоўшы на выбарчыя ўчасткі. Але немалая частка тых, хто ўсё ж-такі вырашыў выкананьць грамадзянскі абавязак, фактычна так і не зрабіла съявдомага выбара. Іншымі словамі, рашэнніе, каму аддаць свой голос, было часам прадыктавана дастатковая выпадковімі матывамі.

Напрыклад, з рэспандэнтаў, якія прынялі ўдзел у галасаванні, кожны дзесяты заявіў, што яго зусім не цікавіла, хто будзе дэпутатам. А кожны пяты паведаміў, што прыняў рашэнніе толькі на выбарчым участку ў дзень выбара.

Ці можна сказаць, што гэтыя людзі зрабілі кампетэнты выбар, съядома і ўсебакова ацанілі вартасці кандыдатаў?

Адной з прычынаў як нізкай актыўнасці выбарчыкаў, так і нярэдка выпадковага характару выбараў быў недахоп інфармацыі. Дзіве трэці ўсіх рэспандэнтаў паведамілі, што ня мелі дастатковай інфармацыі пра кандыдатаў і іхных праграммы. Ускосна пра недахоп інфармацыі съведчыць і адказы на пытанні, зь якіх крэйніцай рэспандэнтаў атрымалі звесткі аб прэтэндэнтах на дэпутацкія мандаты. Самай папулярнай крэйніцай аказаліся ўлёткі — на іх, як на крэйніці інфармацыі, спасаліся 58% рэспандэнтаў. Толькі трэць упамянула газеты, па 10% — радыё і тэлеперадачы.

Інфармацыйны вакуум паўплываў на рашэнні выбарчыкаў. З тых, хто ў дзень выбараў застаўся ў хаме, дастатковай інфармацыі пра кандыдатаў ня мелі 80%. А сярод тых, хто зрабіў свой выбар на ўчастку, недахоп інфармацыі адчуваў 75%.

І ўсё ж, аналізуючы вынікі выбараў, нельга зводзіць пытанніе толькі да недахопу інфармацыі. Людзі ў цэлым дастаткова адэкатнава атаясамлівалі тую ці іншую палітычную сілу з пэўным палітычным курсам, з пэўнай сістэмай каштоўнасці.

Электарат задумаўся...

так. Так, дзіве трэці рэспандэнтаў, якія галасавалі за кандыдатаў БНФ і іншых дэмакратычных партый, адказалі, што аддаюць перавагу рыначнай эканоміцы. У той жа час, трэці чвэрці тых, што аддалі свае галасы камуністам і аграрыям, за съведчылі прыхільнасць да планавай эканомікі. А сярод рэспандэнтаў, якія прагаласавалі за незалежных кандыдатаў, прыхільнікі плану і рынку аказалася прыблізна па роўну.

Варта адзначыць, што на палітычныя выбары аказавалі большы ўплыў ідэалагічныя пераканаўні, чым, напрыклад, матаўр'яльнае становішча. Сярод тых, хто галасаваў за БНФ і другіх дэмакрататаў, 2/3 назвалі сваё матаўр'яльнае становішча бедным альбо ніжэйшым за сярэдніе, а сярод тых, хто аддаў свае галасы камуністам і аграрыям, такіх аказалася 3/4.

Істотным фактам, які паўплываў на паводзіны электарату, аказаўся прэзідэнт і ягоная палітыка. Прыкладна 80% рэспандэнтаў, якія бралі ўдзел у выбарах, заяўлі, што аддалі свае галасы тым кандыдатам, якія не знаходзілі ў апазіцыі да кіраўніка дзяржавы. Гэтая ж заканамернасць прасочваецца і ў суязі паміж партыйнымі сімпатыямі выбарчыкаў і іхнымі стаўленнем да прэзідэнта. Напрыклад, з тых, хто галасаваў за дэмакрататай (БНФ і іншыя партыі), толькі 30% заяўлі, што звязваюць надзею на выхад з крызісу з прэзідэнтам. А сярод тых, хто аддаў свае галасы камуністам і аграрыям, на прэзідэнта спадзяюцца амаль 3/4. Тыя ж, хто аддаў перавагу незалежным кандыдатам, прадэмансіравалі памяркоўніцтвам: з прэзідэнтам звязваюць спадзяваныні 50% з іх. Такім чынам, камуністы, якія падкрэсліваюць падабенства сваіх праграм да прэзідэнцкіх і гавораць, што прыйшлі ў парламант, каб дапамагчы прэзідэнту, не падманваюць: ва ўсялякім выпадку іхнія выбарчыкі ўспрымаюць ситуацію менавіта так.

Да і пасля выбараў шмат гаварылася пра тое, што адным з вырашальных фактараў, які паўплываў на вынікі выбараў, быў рэфэрэндум. Ён адыграў сваю ролю на этапе перадвыборчай кампаніі, сканцэнтраваўшы ўвагу выбарчыкаў на пытаннях плебісцыту, прымусіўшы іх ацініць кандыдатаў у залежнасці ад іх пазіцыяў да гэтых пытанняў! І гэта знайшло адлюстраванье ў выніках нашай анкеты. 80% тых, хто галасаваў за БНФ, сказаў "не" прапанаванай прэзідэнтам сімволіцы. І, наадварот, 88% тых, хто галасаваў за кампартыю, падтрымалі зълёгку мадэрнізаваную савецкія сімвалы.

Акрамя таго, наша даследаваньне паказала, што многія прагаласавалі "за" на рэфэрэндуме толькі тому, што спадзяюцца на прэзідэнта.

Выборы і рэфэрэндум, як пражэктар, высьвяцілі асаблівасці беларускага грамадзтва, прадэмансіравалі ягония памылкі і прымі, надзеі і расчараўаны. Мы ўжо гаварылі пра папулярнасць ідэалагічных ацнік: "дурны народ не зразуме" ці "мудры народ зрабіў правільны выбар". Ёсьці і больш тонкія разважаны, якія застаюцца тым ні менш ідэалагічнымі: "ніхай нам гэта і не падабаецца, але народ ня можа памыляцца, і мы павінны быць разам з народам". Такія ацэнкі маюць права на існаванье, але вартасці інтэлекту заключаюцца ў тым, каб не ўслыціць і не ганіць, а разумець.

Юры ДРАКАХРУСТ

Матаўр'ял падрыхтаваны ў рамках праекту НІСЭПД "Прынцылы свабоднай рыначнай эканомікі ў праграмах і дзеянасці асноўных суб'ектаў палітыкі і эканомікі Беларусі" пры садзейніцтве СIРЕ (ЗША).

"Многолікий Янус"

Пад такім загалоўкам у кіеўскім штотыднёвіку "Зеркало недели" быў надрукаваны палітычны нарыс пра беларускага прэзідэнта А.Лукашэнку. Публікуем вытрымку з гэтага артыкула.

Лукашэнка — нетыповы беларус. Бо беларусам прынята лічыць мяккага, лагоднага, добрая і цірлівага чалавека. У адрозненіні ад "класічнага беларуса" Лукашэнка скільны да моцнай рукі, аўтартарнага стылю кіруні. Цяпер ён фактычна адзін кіруе краінай з непаўнавартасным парламантам і амаль неіснющымі мясцовымі Саветамі. Апазіцыйная прэса — пад жорсткім кантролем, у некалькіх выданнях сілай зымнілі рэдактараў, тэлеперадачы зьнікаюць з эфіру па асабістым указе прэзідэнта. Красавіцкую галадоўку дэпутатаў у парламанце супраць правядзенія рэфэрэндуму Лукашэнка, цынічна скарыстаўшы сілу, разагнай. Як, дарэчы, і студэнцкую дэмманстрацыю, дзе быў спалены новы, ці, дакладней, стары БССРаўскі сцяг, вернуты Лукашэнкам. Ён не кіруе. Ён царствуе.

Як былы палітработнік Аляксандар Лукашэнка ведае кошт сродкам масавай інфармацыі. Жорсткая цэнзура, белыя плямы на старонках газетаў — тыповая для ягонай краіны. Лукашэнка аграсіўна не прымае любую крытыку ў свой адрес. Ягонія двух-, а часам і трохгадзінныя прамыя эфіры ў Беларусі — такая ж звычайная реч, як і канцэрты на украінскай тэлевізіі.

Лукашэнка хутчэй тыповы продукт савецкай сістэмы, кшталту сярэднэарыфметычнага савецкага чалавека. Ён ня можа жыць самастой-

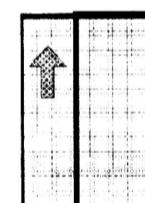
Расьцілаў ХОЦІН

"Зеркало недели", Кіеў

ЮНДЖІ

Вытворчасць Германія, Аўстрыйя. (0172)63-54-73

г. Мінск
вул. Чарнышэўская
д. 9, п. 12.
тэлефон / факс
32-43-43, 32-87-35

НТК "ПРОГРАММА"

- Расходныя матар'ялы для кіпраўнай і памнажальнай тэхнікі: (картырдэжы тонеры, ленты).
- Камплектацыя і аксесуары да ПК.
- Тэлефаксы, мадэмы і факс-мадэмныя платы, абсталіванне для сетак.
- Гарантыйя якасці.
- Магчымая дастаўка поштай на Беларусі.

Комплекснае абсталіванье і рэканструкцыя
офісаў і банкаў

- Тэлефонныя станцыі
- Тэлевізійныя сістэмы назіранання
- Кампьютары і абсталіванье для сетак
- Сістэмы кантролю і абмежаваньня доступу
- Сістэмы аховы ад крадзяжоў у крамах
- Сістэмы аховы інфармацыі
- Кабэльная прадукцыя

г. Мінск, вул. Маскоўская 18 тэл. (0172) 255-917

1. Пенсионная система на краю пропасти

Обзор состояния пенсионного обеспечения в странах Восточной Европы и государствах бывшего СССР.
Подготовлен Центральноевропейским университетом (Прага)

Правительства восточноевропейских государств и стран бывшего СССР с трудом справляются с пенсионными обязательствами, которые остались в наследие от прежних коммунистических режимов и недалек тот час, когда цена пенсии может оказаться черезвысокой.

Старшее поколение людей, живущих в Восточной Европе, не принадлежит к категории беднейших в мире — у них обычно есть дом, одежда не хуже, чем у других. И порой факты удивляют: в Польше с 1990 по 1994 год количество автомобилей, принадлежащих пенсионерам, увеличилось на 96%, в то время как этот же показатель для всего населения составил лишь 39%. Однако на фоне всеобщей безысходности таких примеров крайне мало: начиная с 1989 года стариков ожидало лишь крушение иллюзий, навеянных прежней идеологией. С политической точки зрения отчаявшиеся люди сильнее тех, у кого не было надежд вообще. Болгария и Эстония оказались далеко не последними в списке стран, где голоса пенсионеров оказались решающими при возвращении экс-коммунистов к власти. Литва, Польша, Словакия, Венгрия были первыми на этом пути.

На одного работающего — два пенсионера

Правительства выбиваются из сил, пытаясь изыскать дополнительные ресурсы. Пенсии легли тяжелым грузом на их плечи, чьи бюджеты за последние пять лет прилично сократились. Объем пенсионных выплат в Польше вырос с 7% от ВВП в 1989 г. до 16% в 1993 г., 20% национального бюджета Венгрии расходуется на пенсии, в Украине этот показатель составляет 25%, в Словении — 28%.

Армии престарелых впечатляют: 13,5 млн. человек из 52-миллионного населения Украины, 2,4 млн. из 9 млн. в Болгарии, 327 тыс. из 1,5 млн. в Эстонии...

При том, что пенсионеров становится все больше, снижается число тех, на чьи средства пенсионеры содержатся. Часть рабочих мест сокращается, те, кто уходит в бизнес, овладевают искусством уклонения от налогов. Сотрудник МВФ Ксавьер Марате подсчитал, что к 2020 году на одного пенсионера в Польше будет приходиться 1,38 работающего. В Албании, Беларуси, Болгарии и Румынии число пенсионеров почти равно числу тех, кто обеспечивает им пенсии. Руководитель пенсионного фонда Молдавии г-н Алекси Сачи признает, что в его стране на каждого занятого в производстве приходится 2 пенсионера.

Демографическая картина становится все менее привлекательной. По окончании эры коммунизма в регионе обострился демографический кризис. Уровень рождаемости упал, уровень смертности резко вырос, причем, как ни странно, среди подростков и молодежи. Согласно независимым оценкам в 1993 году уровень рождаемости в Польше упал более чем на 20%, в Румынии и Эстонии на 30%, в России на 35%, в Беларуси и Украине на 45%.

Сталкиваясь с необходимостью делать трудный выбор, правительства, предпочитают угощать огромной массе избирателей. Всегда проще получить голоса путем выдачи пособий, нежели за счет урезания социальных услуг.

Пенсионная реформа никогда не является легкой. Пенсии часто называют электрическим "третьим рельсом" в политике — коснись его, как провода, пытающего поезда метро, и ты погиб. Вот пример. К осени 1991 г. польская пенсионная система просто-напросто растаяла. Правительство Мазовецкого, отважно принявшееся стабилизировать экономику, дрогнуло, когда дело коснулось пен-

сий. Лишь печатный станок "вытащил" пенсионный фонд. В ноябре министр финансов Лешек Бальцерович получил специальный кредит центрального банка, который обеспечивал платежеспособность фонда в течение всего следующего года. Последовавшее в 1992 г. оздоровление экономики Польши улучшило общую ситуацию, но проведение пенсионной реформы — дело будущего. Бальцерович как никто другой прекрасно осознает, что именно было упущенное. "Уход от пенсионной реформы был крупнейшей моей ошибкой", — признает он.

Цена модели "деньги — сегодня"

В Восточной Европе, как и в большинстве промышленно развитых стран, правительства обычно делают выбор в пользу финансирования пенсий на основе принципа "деньги — сегодня". Это означает, что налоги, взимаемые с сегодняшних рабочих, идут на выплаты сегодняшним пенсионерам вместо того, чтобы направляться в сбережения, которые впоследствии могли бы быть инвестированы. Согласно схеме, в первые годы получатели пенсионных выплат (их число невелико) в качестве взносов не платят ничего или почти ничего в сравнении с тем, сколько они получают в виде выплат: пенсия оказывается колоссальной. И лишь несколько поколений спустя проявляется цена таких выплат, особенно в случаях, когда правительства пытаются привлечь к себе внимание избирателей, стремясь увеличивать размеры пенсий.

Чтобы убедиться в этом, далеко за примером ходить не надо. Достаточно взглянуть на западноевропейских соседей и Америку. Большинство программ построенных по этому принципу находятся в кризисе. Более того ситуация ухудшается также и изменением демографической обстановки, направление изменений которой то же, что и в Восточной Европе.

* Ожидается, что в Америке отношение числа иждивенцев к числу работающих вырастет с 21% в 1991 г. до 23% к 2000 г., до 33% к 2020 г. и до 42% к 2050 г. К 2050 г. этот показатель может превысить 50%, цифра которая означает "два рабочих на одного пенсионера". Для поддержания текущего уровня государственных пенсионных выплат социальный налог следовало бы поднять с сегодняшних 15% от заработной платы (половина выплачивается нанимателями, половина — работниками) до около 40%: надежное средство предохранить экономику от создания новых рабочих мест.

* В Германии соотношение "пенсионеры/рабочие" достигло 45% к 1980 г., что, вероятно, является наивысшим в мире показателем. К 2010 г. он составит 60%, а к 2030 г. — 90%, т.е. приблизительно по одному пенсионеру на каждого работающего. Г-н Карл Хайн Юттемайер из кильского Института мировой экономики и профессор Ханс Георг Петерсен из Кильского университета несколько лет назад подсчитали, что для поддержания сегодняшнего уровня пенсий боннскому правительству потребуется увеличить налог на заработную плату (как и в США, он поровну разделен между рабочими и нанимателями) до 32% от зарплаты. В результате общий предельный уровень налогообложения для семей со средними доходами превысит 80%.

* Франция, Италия и Испания в отличие от США или Великобритании почти все пенсии старикам платят непосредственно из того, что заработано молодыми. При условии постепенного старения населения такая схема рано или поздно не выдержит нагрузки. Одна из французских газет недавно предсказала, что в случае сохранения размеров пенсий на нынешнем уровне отчис-

Пенсии по-пиночетовски

Когда речь идет о пенсиях, самые отважные реформаторы в Восточной Европе смотрят не на Европу, Америку или Японию. Они изучают смелый эксперимент, который длится уже четырнадцать лет в далеком Чили, стране, пережившей в своей недавней истории диктатуру.

Отдавая себе отчет в том, что пенсионная система движется к краю пропасти военное правительство Аугусто Пиночета, который захватил власть в стране в 1973 г., приватизировало государственную пенсионную систему с тем, чтобы использовать ее для использования "деньги — сегодня" был заменен новой схемой: рабочие делают взносы в частные фонды (13% от дохода в отличие от старой схемы: 20% от зарплаты), зная, что при выходе на пенсию все свои деньги они получат назад плюс доходы от инвестиций.

Новая система опробована еще не до конца, поскольку нынешние платильщики взносов еще не начали выходить на пенсию. Государственная система прекратила принимать взносы от новых вкладчиков в 1983 г. и сегодня система частных пенсионных фондов действует как мощная сила: дюжины крупных фондов владеют активами, оцениваемыми приблизительно в 22 млрд. USD, что примерно равно половине ВВП Чили. Рост происходит быстро — до 4% ВВП ежегодно. Согласно прогнозам, к 2005 г. стоимость активов фондов превысит 100% ВВП Чили.

ления с заработной платы взлетят с сегодняшних 20% до 31-42% к 2040 г. В самой щекотливой ситуации находится Италия. Сегодня она расходует на пенсии 15% от ВВП по сравнению с 5% в 1960 г.

* Наиболее драматическим образом переживает старение Япония. За период с 1979 по 1990 год число людей старше 65 лет выросло на 86% — с 7,4 млн. до 13,8 млн. В течение 1945-60 гг. среднее число детей в японской семье снизилось с 4,5 до 2,0, а к 1988 г. это показатель составил около 1,4. В результате всех этих перемен сопотребление пенсионеров и тех, кто их обеспечивает средствами к существованию, в государственной пенсионной схеме выросло с 8% в 1976 г. до 23% в 1990 г. и, как предполагается, увеличится еще до 63% к 2020 г. Если даже допустить возможность предполагаемых изменений в государственной пенсионной схеме, эти цифры будут означать крах, если Япония будет финансировать пенсионные программы таким же образом, как это делают в Восточной и Западной Европе.

Постоянное и тем более уменьшающееся количество работающего населения, а также рост числа людей пожилого возраста означают, что постоянно растущий переток капитала от одного поколения к другому не может продолжаться бесконечно. Недалек тот час, когда рабочих вынудят платить налоги на социальное обеспечение по схемам, убыточным с точки зрения страхового дела. В результате возникнет напряжение в до сих пор мирных отношениях платильщиков и получателей, существующих в рамках схемы "деньги — сегодня". Как только правительства решат, что налоговые ставки достигли своего потолка, отрицательные демографические тенденции будут вести к тому, что пособия и иные виды расходов обязательно должны будут сократиться. Это, в свою очередь, деморализует сегодняшних платильщиков, которые видят, что никогда не смогут получать столько же, сколько их родители (за которых платят сегодня они).

Создатели чилийской революционной системы (см. врезку выше) четко отдавали себе отчет, что государственная система никогда не станет эффективной, если не будет проведена полная приватизация, а каждый работающий не будет иметь счет в одном из многочисленных независимых пенсионных фондов. Это еще один аргумент в пользу того, что государственные пенсии должны ограничиваться только поддержанием лишь ба-

Все это ведет к превращению Чили в страну мелких капиталистов, где рабочие в барах обсуждают успехи пенсионных фондов, перемежая разговор новостями с футбольных полей. Частные пенсионные фонды представляют миллионам простых чилийцев их долю в свободном рыночном капитализме, тем самым делая реформу труднообретимой, если обратимся вообще. Уровень сбережений вырос с менее, чем 3% национального дохода в 1974 г. до 24% сегодня. Okolo трех четвертей от числа чилийских рабочих вовлечены сейчас в новую пенсионную систему, это значит, что каждый из них регулярно получает уведомление о состоянии его личного счета, и, если ему не нравится, как работает фонд, в котором находится его пенсионный счет, он может обратиться к другому. Фондам необходимо диверсифицировать свои портфели, и сегодня им разрешено инвестировать за рубеж, хотя, правда, лишь в такие надежные активы, как облигации казначейства США.

Выплаты нынешним пенсионерам оказались самой сложной проблемой, с которой столкнулась страна. Ресурсы, полученные от приватизации, покрыли лишь часть этих расходов, остальная же часть была выплачена из бюджетного излишка, возникшего в результате закрытия неэффективных предприятий и резких сокращений промышленных, сельскохозяйственных и социальных субсидий, в прежние времена очень щедро раздаваемых.

зового уровня пенсионного обеспечения. Дополнительные выплаты пенсионерам должны производиться частными, добровольными системами.

В России пытаются что-то делать

Ни одно правительство в Восточной Европе или СНГ не было таким смелым, как чилийское. Однако несмотря на частные шарахания из стороны в сторону, частные отключения от однажды выбранного курса некоторые правительства, тем не менее, поощряют частные пенсионные системы, правда лишь как дополнение к немощным государственным. Большинство же правительств отстают от жизни и чаще это происходит там, где спонтанно появляется поколение пенсионных фондов и где юридическая база для их существования практически не подготовлена.

В России многие крупные корпорации и акционерные общества — РАО "Газпром", "АвтоВАЗ", банк "Менатеп", "Токобанк" — создали собственные пенсионные схемы, причем иногда в сотрудничестве с местными профсоюзами. Даже Русская православная церковь создала небольшой фонд, открытый для священников и мирян. В 1995 г. эти фонды объединились, борясь с федеральной законодательной властью, — Дума хотела заставить частные пенсионные фонды выкупать государственные облигации. И фонды победили.

Фонд "Русская политика", созданный пятью частными лицами в 1994 г. с первоначальным капиталом в 200 миллионов рублей, разработал типичную инвестиционную стратегию — 35% его средств размещены в государственных краткосрочных ценных бумагах, остальное депонировано на счета наиболее надежных банков. Пока еще слишком рано говорить, смогут ли инвестиции обеспечить обещанные выплаты, но первые результаты уже неплохие. В последнем квартале 1994 года доходность инвестиций составила 121% годовых, в то время как в большинстве российских банков годовая процентная ставка была около 96%. Такие фонды обещают стать одной из самых мощных финансовых сил России. Специалисты МВФ считают, что по мере их роста пул внутренних сбережений, а значит и соответственных инвестиций, вполне может вырасти в 4 раза в течение четырех лет. Эти фонды могут изменить картину на финансовом рынке, но это произойдет лишь в том случае, если государство даст им достаточно свободы.

(Окончание в следующем номере)

**Панядзелак
24 ліпеня**

Беларускае тэлебачаньне

7.35 Ранішні кектэйль
7.50 Фінансавы час
8.05 Д/Ф
9.05 Мультфільмы
10.00 "Акаванга", с. 4
10.30 Тэатар песьні Пап-Ці
11.20 "Падлетак", с. 5
15.00, 21.00, 22.50 Навіны
15.10 "Пад дахамі Манам-
тра", м/ф, с. 1
16.20 "Фрэска"
16.45 Усё пра ўсё
17.05 "Крок"
17.30 "Залаты юбілей"
18.00 АТН, Бі-Бі-Сі, Сі-Эн-Эн
18.45 SOS
18.50 "Зямлі пра шчасце"
сыняць сны..."
19.00 "На добры лад"
19.15 "Крок"
19.45 Тэлевізійная прэс-ка-
фэрэнцыя
20.20 Пратакол
20.40 Калыханка

21.30 Музычны антракт
21.45 Спартовы тэлекур'ер
22.05 "Я веру..."
22.45 Пад купалам Сусьвету
23.05 Кубак Лацинскай Амэрыкі
на футбольу. Матч за 3-е месца

OPT

5.00 Тэлераніца
8.00, 11.00, 14.00, 0.20 Навіны
8.20, 17.20 "Трапіканка"
9.10 Поль чудаў
9.55 Сем дзён спорта
10.25 "Жыцьцё чароўнае"
11.20 "ТАСС упраўнаважаны
заявіць"
13.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў...
14.20 ТРК "Mір"
15.00 Мультфільм
16.30 Тэт-а-тэт
17.00, 20.00 Час
18.10 Час пік
18.35 Адгадай мэлодыю
19.05 "Калі"
19.45 Добрай ночі, малышы!
20.45 Сустрака з А.Салжані-
цым
21.00 "Ганна на шы", м/ф

22.25 Вэрсіі
22.40 Дзеянік XIX ММК
23.50 Гол
Канал "Расей"
6.30 Час спрайных людзей
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00
Весткі
7.30 Зоркі гавораць
7.50 Патрабуюцца...
7.55 Расея — погляд з Грузії
8.20 "Ка-ка-ду", м/ф
9.25 "Цыганскі раманс"
9.55 Тэлегазета
10.05 РТВ-выбранае
10.35 Міліцэйская кроніка
10.45 "Брэмэнская музыка".
Мультысрыял
11.15, 16.20 Новая лінія
15.05 Там-там навіны
15.30 Мульты-пульцы
16.50 "Мая вайна"
17.20 Купіць — не купіць
17.30 Выратаванье 911
18.25 Вуснамі дзіцяці
19.25 "Апошні аўтобус у Вудст-
так", ч. 2
20.30 Кліп-антракт
20.40 Рэпартэр

21.00 Момант ісцінны
22.30 Рака часу
22.35 Аўтаміг
22.55 "Акіян"
Санкт-Пецярбург
12.00 Стыль жыцьця
12.15 Мультфільм
12.35 "Нямецкая хваля"
12.45 Кінафэстывалю
13.00 10 запаветаў

**"Расейскія
універсітэты"**

7.30 Ріп вашаму дому
7.50 Д/Ф
8.20 Рукадэльница
8.35 Італійская мова
9.05 "Эдэрэ"
10.00 Суседзі па планэце
12.30 Аніматэка
14.15 Парады садаводам
14.30, 18.30, 21.40 Інфарм-ТВ
14.40 Кансэрватор
15.10 "Сабака Баскервілія", м/ф
17.40 Вясёлыя пераліяс
18.00 Тэлекрама
18.05 Тэлебіц
18.15 Справы гарадзікі
18.45 Спартовыя навіны
18.55 "Мануэла"
19.45 Тэлеслужба бясыпекі
19.55 "Наталя"
21.25 "Прадчуванье"
21.55 Спорт, спорт, спорт...
22.10 Чэмпіянат Расеі па
пляжным волейболу
22.40 "Тэлекампакт"

23.45 Тэніс апошні

Прадаем

- ✓ Кабэль, мэталарукаў
- ✓ Трубку ізоляцыйную ПВХ
- ✓ Изаленту ПВХ рэзаную
- ✓ Кабэльныя муфты СС-90, СС-110
- ✓ Кабэль ТППІЭн-10,20,50,100,500
- ✓ Плітку тратуарную фігурную

тэл. (0172) 60-90-93,
45-63-87

0.15 Indicare

8 канал

18.00 "Мех ілжы", м/ф
19.30 Мультфільм
19.45 "Брэктон", м/ф
20.50 Тэлемэнто
21.00 "Крутыя віражы"
21.45 Спраунай ангельская
22.00 "Крадзеж па-вялікаму", м/ф
23.30 Miki Maüs

**Аўторак
25 ліпеня**

Беларускае тэлебачаньне

7.35 Ранішні кектэйль
7.50 Люстэрка Сі-Эн-Эн
8.05 Д/Ф
8.30 Тураб'ектый
8.50 Аўтапарк
9.05 Абібок
9.25 Мультфільм
9.55 "Акаванга", с. 5
10.25 "Залатая ліра"
11.25 Камптарныя палігон
11.50 "Падлетак", с. 6
15.00, 21.00, 23.00 Навіны
15.10 "Пад дахамі Манам-
тра", с. 2
16.25 "Песьні Ігара Шамы"
17.00 Параграф да "Пратакола"
17.30 Урокі Н.Наважылавай
18.00 АТН, Бі-Бі-Сі, Сі-Эн-Эн
18.45 SOS
18.50 "Люстэрка вады"
19.00 Эканамікст

19.10 Мультфільм
19.20 "Свята талерка"
20.00 "Маё каխанье, мой смутак"
20.30 Скрыжалі. Эразм Ратэр-
дамскі
20.40 Калыханка
21.30 Музычны антракт
21.45 Студыя "Палітка"
22.00 "Ей фэрціць", м/ф
23.30 Пад купалам Сусьвету
23.35 Кубак Лацинскай Амэрыкі
рыкі па футболу. Фінал

OPT

5.00 Тэлераніца
8.00, 11.00, 14.00, 23.35 Навіны
8.20, 17.20 "Трапіканка"
9.15 Чалавек і закон
10.50 Сем дзён спорта
10.30 "Жыцьцё чароўнае"
11.20 "ТАСС упраўнаважаны
заявіць"
12.25 "Дарагія мае старыя"
13.00 Іваноў, Пятроў, Сідараў...
14.20 ТРК "Mір"
15.00 Дамісолька
15.20 Мультфільм
15.50 Фан-клуб
16.05 "Элен і хлопцы"
16.30 Цін-тонік
17.00, 20.00 Час

15.00 Паглядзі, паслушай
15.20 Юныя таленты
15.40 Міх намі, дзягучатамі
16.05 "Элен і хлопцы"
16.30 Джэм
17.00, 20.00 Час
18.10 Час пік
18.35 Адгадай мэлодыю
19.05 Тэма
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.40 За першых рук
20.55 "Благі добрачылавек", м/ф
22.30 Вэрсіі
22.50 У сувеце джазу

Канал "Расей"
6.30 Час спрайных людзей
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.30 Зоркі гавораць
7.50 Патрабуюцца...
7.55 Тэлегазета
8.05 Вялікі скандал
10.35 Міліцэйская кроніка
10.45 "Брэмэнская музыка"
11.15 Новая лінія

15.05 Там-там навіны
15.20 Свята штодня
15.30 Гасцёўнай дзеда Мазая
15.45 Кліп-антракт
15.50 Месяцаслоў
16.20 "Крокі Перамогі"
17.00 "Уцекі з Юлітру", м/ф, с. 1
17.25 "Расея. Прызнанье ў
любоў"
17.55 Гандлёвы дом
18.10 Л-клуб
19.25 "Восенеўская сонца", м/ф
21.00 Кінафіша
21.15 Тэатар маёй памяці
21.45 ЭКС
22.30 Рака часу
22.35 Аўтаміг
22.55 "Акіян"

Санкт-Пецярбург
12.00 Стыль жыцьця
12.15 Мультфільм
12.35 "Нямецкая хваля"
12.45 Кінафэстывалю
13.00 10 запаветаў

13.30 "Мануэла"
14.15 Парады садаводам
14.30, 18.30, 21.40 Інфарм-ТВ
14.45 "Караўул", м/ф
16.25 "Паўлайскія музы"
17.15 Па ўсёй Расеі
17.25 Казка за казкай
18.00 Тэлекрама
18.10 Тэлебіц
18.15 Мультфільм
18.45 Спартовыя навіны
18.55 "Мануэла"
19.45 Тэлеслужба бясыпекі
19.55 "Хочаш? Глядзі..."
20.35 "Сатыры"
21.05 "Кінаманія"
21.55 Спорт, спорт, спорт...
22.10 Рэтразэкран

13.35 Новы стары съвет
14.10 "Казка пра зорнага
хлогчыка", м/ф, с. 1
15.15 "Дойліды культуры"
15.55 Канцэрт
HTB
17.00 Мультфільм
17.30 Прывадае тягы гады, 1990
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня
18.35 Бодыбідлынг
19.20 Рэптыцыя спектаклю
"У Вясоцкі". Таганка, 1981
21.35 "Сакрэтная служба"
22.30 Часінка
23.20 Мэламанія
8 канал
18.00 "Ранча", м/ф
19.30 Мультфільм
19.45 "Дэйнія гісторыі"
20.00 Мультфільм
21.00 "Горац"
21.45 Дыліжанс
22.00 "Дотык", м/ф
23.45 Муз-парад

**Серада
26 ліпеня**

Беларускае тэлебачаньне

7.35 Ранішні кектэйль
7.50 Эканамікст
8.00 Люстэрка Сі-Эн-Эн
8.15 "Маё каխанье, мой смутак"
8.45 "Партрэт, напісаны голосам"
9.45 Мультфільмы
10.15 "Акаванга", с. 6
10.45 "Шчаслыя выпадак"
11.55 Відзьмам-ніявідзьма
15.00, 21.00, 23.00 Навіны
15.10 "Выбар", м/ф, с. 1
16.15 "Пытнік"
16.40 "23 грудзёнка 40 мінут на
ўсход ад Грынвіча"
17.10 "Крок"
17.30 АТН, Бі-Бі-Сі, Сі-Эн-Эн
18.45 "Славянскія танцы"
19.00 Эканамікст
19.10 Мультфільм
19.20 У нас дома
19.40 Якія мы гаспадары?

20.40 Калыханка
21.30 Музычны антракт
22.00 "Зямя пад белымі крыламі"
23.40 Пад купалам Сусьвету
23.45 "Крок"
OPT
5.00 Тэлераніца
8.00, 11.00, 14.00, 23.25 Навіны
8.20, 17.20 "Трапіканка"
9.15 У сувеце жывёлай
9.50 Сем дзён спорта
10.25 "Жыцьцё чароўнае"
11.20 "ТАСС упраўнаважаны
заявіць"
13.35 Зразумей мяне
14.20 ТРК "Mір"
15.00 Мультфільм
15.20 На балі ў Папялушкі
15.40 Чароўны съвет, або
Сінэма
16.05 "Элен і хлопцы"
16.30 Да 16 і старэйшим...
17.00, 20.00 Час

18.10 Час пік
18.35 Адгадай мэлодыю
19.05 Песьня-95
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.45 "Містэр Аркадын", м/ф
22.30 Вэрсіі
22.35 Дзеянік XIX ММК
23.00 Новыя абывацелі

Канал "Расей"
6.30 Час спрайных людзей
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.30 Зоркі гавораць
7.50 Патрабуюцца...
7.55 Кліп-антракт
8.00 Ключавы момант
8.10 Рэтра-шлягер
8.50 "Санта-Барбара"
9.40 Сялянскае пытанье
10.05 Міліцэйская кроніка
10.15 Музычны экспромт
10.30 Гандлёвы дом
10.45 "Брэмэнская музыка"

11.15 Новая лінія
15.05 Там-там навіны
15.20 Чыё бок?
16.20 Далёкі Усёход
16.50 "Уцекі з Юлітру", с. 2
17.20 Ніхто не забыты
17.25 "Расея. Прызнанье ў
любоў"
17.55 Музыка ўсіх пакаленій
18.25 Свята гульні
19.25 "Санта-Барбара"
20.20 Даміно М.Баярскага
20.55 Зала чаканія
21.40 Танцы-экспрес
22.30 Рака часу
22.35 Аўтаміг
22.45 Весьнік кінафэстывалю
23.00 У сувеце аута- і матаспорту

Санкт-Пецярбург
12.00 Стыль жыцьця
12.15 Мультфільм
12.35 "Нямецкая хваля"
12.45 Кінафэстывалю
13.00 10 запаветаў

13.30 "Мануэла"
14.15 Парады садаводам
14.30, 18.30, 21.40 Інфарм-ТВ
14.45 "ЧП", м/ф
17.30 Па ўсёй Расеі
17.40 Казка за казкай
18.10 Тэлекрама
18.15 Тэлебіц
18.45 Спартовыя навіны
18.55 "Мануэла"
19.45 Тэлеслужба бясыпекі
19.55 "Страказа", м/ф
21.55 Спорт, спорт, спорт...
22.10 "Жэрманія і Бэнжамін", с. 4

13.00 "Старое танга"
14.40 Кансіліум
15.10 С.Маршак
16.00 З каханьнем да музыки
HTB
17.00 Мультфільмы
17.30 Прывадае тягы гады, 1991
18.99, 21.00, 23.00 Сёньня
18.35 Такое спартове жыцьцё
19.15 "Разышаны", м/ф
21.35 "Сакрэтная служба"
22.30 Часінка
23.20 Кавярня Абломаў
8 канал
18.00 "Пагаслае съятло", м/ф
19.30 Мультфільм
19.45

Хлебнае месца

Жалезная кансьпірацыя

Нашыя мытнікі, безумоўна, скільня ў хабарніцтва. Гэта прызнаў перад журналістамі на- меснік начальніка Гарадзен- скай рэгіянальнай мытні Iван Маркевіч. Ён, аднак, лічыць, што яны бяруць на больш, чым ін- шыя. Дарэчы, калі напачатку кантроляваць пераезды на літоўскай мяжы даверылі мілі- цыі, сярод яе таксама вельмі распаўсюдзілася гэтая загана.

Летасць за хабарніцтва было звольнена каля 30 мытнікай, але некаторыя зь іх аднавіліся на працы праз суд. Праўда, іх цяпер трымаюць "на задворках".

Ivan Markevič кажа, што "пра- дажніксы" нашых мытнікай вы- шэйшая, чымысьці польскіх. Паля- кам значна больш плоцьці і таму яны бяцца стравіць працу. На- прыклад, калі наш мытнік выкры- ве вялікую партню кантрабанды, паляк прапануе яму саступіць яе за 1000 далераў, паколькі дзяр- жава толькі за выкрытыць за- плоціць усе 4000 USD.

Заспець хабарніка "на гара- чым" надзвычай цяжка, паколькі мытнікі "куплююць" загадзя, яшчэ на кватэры. Кансыпірацыя наладжа- на жалезная. Здраеца, што пра- пушчаная нашымі мытнікамі кант- рабанда запыняеца палякамі. Хоць, дарэчы, кантроль ажыць- цяўляеца на супольны пляцоўцы.

Лішняя бутэлька гарэлкі

У якасці кантрабанды звы- чаина трапляюцца валюта, цыга-

рэты, сыпірт. Нядайна спрабавалі завезьці па падробленых даку- ментах машыну з кампютарамі. Вельмі часта намагаюцца пра- везьці газавую зброю.

Супольнаму дагляду аўта- мабілю перашкаджаюць розныя нормы правозу тавараў. За зъме- ну палякі заварочваюць да сотні чалавек, у якіх замест адной бу- тэлькі гарэлкі (на польскіх нормах) ёсьць дзівзе (адпаведна нашых правілах). Выліць гарэлку шкада, а кіёск, куды яе можна здаць, знаходзіцца па-за межамі пляцоўкі мытнага дагляду. Ка- рабец, усё зроблены паводле са- вецкіх завядзёнак — каб чалавеку было нязручна.

Кантрабандысты- дыпламаты

На Гарадзенскай мытні трапляліся з падобнай спрабай так- сама і дыпламаты, але пераваж- на ў савецкія часы. Напрыклад, в'етнамскія і афганскія. Некато- рыя зь іх спрабавалі правезыці вялікую колькасць рэчай, якія былі дэфіцитнымі на савецкім рынку (джынсы, магнітафоны і г.д.).

Мытнікі дзейнічалі толькі "па- наводцы", але ўсё адно рызыка- валі, паколькі справа магла скончыцца дыпламатычным скандалам. Атрымаўшы пэўную інфармацыю, яны прапаноўвалі дыпламату паказаць рэчы. Той, натуральна, адмайляўся. Тады валаўцы забіrali ў залу мытнага дагляду. Дэфіцыт сканфі- коўваўся.

Часам пакрыўджаныя за-

межнікі пісалі хадайніцтвы, прасілі вярнуць адабранае. Вельмі рэдка, але ж вярталі. На- прыклад, заірскому дыпламату аддалі чамадан з царкоўнымі аб- разамі, але — назад, на тэрыто- рыю ССР.

Грузаў — менш, штаты — большыя

Сёння гарадзенскім мытні- камі апрацоўваецца 1 млн. тон грузаў, а пры ССР іх прапуска- лася ў 5 разоў больш. Калі раней на Захад гнілі шмат нафты, драўніны, дык цяпер тавары вя- зуць да нас і пераважна трэйле- рамі, што хутчэй і надзней.

Дзесяць гадоў таму на гара- дзенскай мытні быў 71 супра- цоўнік, а сёння іх 550.

Між іншым, пры Саватах за год цераз мытні праражжалася каля 500 тысяч пасажыраў, а цяпер — больш за 3 мільёны. Таму мытнікам замест чыгуначных вагонаў з грузамі даводзіцца праглядаць значна больш торбай.

За кожны рубель — пяцёрка

Сёлета за пайгода мытні 733 разы спагналі штраф і сканфі- скавалі тавары больш як на 11 мільярдаў рублёў. Праўда, дзе- зясятую частку давялося вярнуць, паколькі мытнікай не падтрымаў суд.

Плюс да гэтага ў якасці пош- ліны атрымана 10,5 мільярдаў рублёў і 1 мільён 214 тысяч да- ляраў.

На ўтрыйманье штату Гарадзенскай мытні патрэбна 1 мільярд рублёў. Аднак, па сло- вах сп.Маркевіча, кожны выдат- каваны на мытніка рубель дае дзяржаве пяць рублёў. Згадваю- чы пра гэта, мытнікі крыгудуюць, што презідэнт нядайна скасаваў сваім указам прэміяльную плату.

Сяргей АСТРАЎЦОУ

**Вы любіце СВАБОДУ, мацеце
вольны час і хочаце крыху зарабіць?
Наша газета можа заключыць з Вамі дамову
на распаўсюджванье СВАБОДЫ.**

Тэлефануице ў рэдакцыю:

36-24-41

Субота 29 ліпеня

Беларускае тэлебачаныне

8.00 Эканаміст
8.10 Люстэрка Ci-Эн-Эн
8.25 Існасць
9.35 "Лёс мой і надзея — гэта ты, маствацтва"
9.50 "Лулу — анёл цветак"
10.20 Здароўе
10.50 Бон тон
11.20 Алімпійскія ма- ладёжныя дні Эўропы
11.50 Калах
12.20 "Крок"
12.50 Адвакат
13.20 Тэлеклуб "Гаў-гаў"
13.35 Мультфільм
13.45, 15.15 "Забіць мужчины", спект., ч. 1 і 2
14.45 Шматгаласце
16.00 Клас-клуб
16.30 Трэці тайм
17.30 "Грагчайна сыўёка"
18.30 Куміры і зоркі Амэрыкі
19.20 Фінансавы час

19.35 Воўчак-шоў
20.05 Міжнародны спартова- навіны
20.35 Калыханка
21.00 Навіны
21.30 Карабеўская палявань- не
22.15 "Мая марачка", м/ф
23.35 Пад купалам Сусьвет
23.40 Відзьма-нівідзьма

OPT

6.30 Тэлераніца
8.00, 14.00, 23.30 Навіны
8.20 Покліч джунгляў
8.50 "Сакрэты майго лета"
9.25 Ранішняя пошта
10.00 Смак
10.15 Здароўе
10.50 Правінцыя
11.15 Бамонд
11.30 "Кубанская казакі", м/ф
13.30 Люстэрка
14.20 Вялікія гонкі
14.50 "Зорны прыбой"
15.35 У сывецце жывёлаў
16.10 "Залаты кадар"
17.00, 20.00 Час
17.25 Брайн-рынг

18.15 "Чаму я?", м/ф
19.45 Добраі ночы, малышы!
20.45 "Куды ідзе?", с. 3
21.45 Оба-на
22.25 "Masters Kriterium"
23.05 Ба ўсіх на вуснах

Канал "Расей"

7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.25 Зоркі гавораць
7.30 Ад вінта
7.45 Першы дубаль
8.00 Вінілавая джунглі
8.30 Пілігрым
9.15 Парламанскі тыдзень
10.00 "Нікак Сафронава", д/ф
10.25 "Як жіць будзем?"
11.10 "Таямніца каралевы Ганны, або Мушкетэры тры- цяцьчатага пасяля", с. 2
12.30 Зоркі сусьветнага эк- рану
13.20 De facto
13.35 "Рэвальвэр Мэгрэ", ч. 1
14.20 Кіно ў жніўні
14.30 У сывецце жывёлаў
15.25 Фастан
15.55 Футбол. Чэмпіянат

Racei

Санкт-Пецярбург

6.30 Хрыстоўс на ўсім сывецце
7.00 Добраі раніцы
9.00 Стыль жыцця
9.15 "Чорны прынц Аджуба", м/ф, с. 1
10.20 Мультфільм
10.45 10 запаветаў
11.15 А.Пушкін. "Яўгений Анергін"
12.35 "Рандэзу"
13.05 Тэледоктар
13.35 Гістарычны альманах
14.20 Кіно ў жніўні
14.30 "Яраслаў Мудры", м/ф
16.25 "Флоту быць"
17.20 Казка за казкай
18.30, 21.40 Інфарм-ТВ

Санкт-Пецярбург

6.00 Гэта ваш дзень
6.30 Гаючыя слова
7.00 Добраі раніцы
9.00 Стыль жыцця
9.15 "Чорны прынц Аджуба", с. 2
10.30 10 запаветаў
11.00 Нядзельны лабірант
12.10 Паглядзім
12.25 "Парад парадаў"
13.10 "Расейская пастараль"
13.30 "Класіка-5"
14.30 Слова - дэпутатам
15.00 Мультфільм
15.15 Канцэрт
15.45 Клас "Аптыміст"
16.45 "Флоту быць"
17.30 Зорны салют
18.30, 22.20 Інфарм-ТВ
18.50 Дзень ВМФ

Санкт-Пецярбург

6.00 Гэта ваш дзень
6.30 Гаючыя слова
7.00 Добраі раніцы
9.00 Стыль жыцця
9.15 "Чорны прынц Аджуба", с. 2
10.30 10 запаветаў
11.00 Нядзельны лабірант
12.10 Паглядзім
12.25 "Парад парадаў"
13.10 "Расейская пастараль"
13.30 "Класіка-5"
14.30 Слова - дэпутатам
15.00 Мультфільм
15.15 Канцэрт
15.45 Клас "Аптыміст"
16.45 "Флоту быць"
17.30 Зорны салют
18.30, 22.20 Інфарм-ТВ
18.50 Дзень ВМФ

Камэнданцкая гадзіна для падлеткаў

Берасьцейскі аблвыканкам зацвердзіў часовыя меры адміністрацыйнай адказнасці за знаходжанье падлеткаў без супраджэснія бацькоў у начны час на вуліцах гарадоў і вёсак вобласці.

Падлеткам да 14 гадоў дазваляеца гуляць да 22 гадзінай, а моладзі да 16 гадоў да 23.00. Аблвыканкам вызначыў, што падлеткі павінны спаць да 6-й гадзіны раніцы, выходзіць на вуліцу раней ім таксама забараняеца. У іншым выпадку, супрацоўнікі міліцыі будуть складаць пратаколы, а бацькам пагражае палірэджанне або штраф у памеры да 3-х мінімальных зарплат, а пры пайторным факце — да 5 мінімальных зарплат. Калі ж падлетак самастойна зарабляе, то плаціць яму давядзенца самому.

Ігар БАРАНОЎСКІ

Як канадцы разумеюць камунізм, сацыялізм і іншае

Камунізм: Ты маеш дзівве каровы. Урад адбірае ў цябе абедзьве і дае табе крыху малака.

Сацыялізм: Ты маеш дзівве каровы. Урад адбірае адну і аддае суседу.

Фашызм: Ты маеш дзівве каровы. Урад забірае абедзьве і прадае табе малако.

Нацызм: Ты маеш дзівве каровы. Урад забірае абедзьве, а цябе страляе.

Бюрократыя: Ты маеш дзівве каровы. Урад іх забірае, адну рэжу на мяса, другую доіць і малако вылівае.

Дэмакратыя: Кожны мае па дзівве каровы. Урад выбіраюць. Кожны падпрадкоўваецца пастановам бальшыні.

З газеты *Toronto Sun*, Канада

Рэдакцыя СВАБОДЫ запрашае на працу мастака

для афармленія
рэкламных матар'ялаў

Леніўныя патрабаванні:
— свабодна валодаць ПК
— ведаць камп'ютарную
вёрстку.

Пажадана
рэкамэндація.
Абавязкова мець узоры
работ.

Даведкі па тэл. 36-24-41

* Прадаю музычныя мікрасхемы УМС-7,8. Тэл. 72-14-36

* Віза ФРГ, еўрапіза. Т.63-70-88

* Прадаю тумбу пад т/в: дубовы шпон, паліраваная, б/у 1 мес. Тэл. 65-63-91

Віза ФРГ, еўрапіза. Т.690-158

Ініцыятыўная група пра- славленых вернікаў, якая займаеца стварэннем аўтакефаль- нага праваслаўнага прыходу, шукае сяброў-аднадумцаў сярод духоўных асобаў і міра- наў. Адрас: Менск-116, а/с 335. Тэл. 70-76-85